Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 17 июль
ЧОРШАНБА
№ 136 (5 179)
БАХОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ♦ Ҳафтада беш марта чоп этилади

ҒЎЗАНИ ЧИЛПИШ—МУҲИМ ИШ

Ғўза ўсишини ва ривожланишини тезлаштиришда кўпдан-кўп экологик ва агротехник омиллар таъсир кўрсатади. Бунда экин қатор ораларига сифатли ишлов бериш, суғоришни оқилона ташкил этиш, маромида озиқлантириш, тупларнинг қалинлиги, қишлоқ хўжалиги зараркунандалари ва касалликларидан ҳимоя қилиш, далани бегона ўтдан тозалаш ва шунга ўхшашлар ҳал қилувчидир. Ниҳолларни кўллатиб ёки чанқатиб суғоришга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Экинни омилкорлик билан фосфор, калий ва азот ўғитларига тўйинтириш муҳим аҳамиятга эга. Ғўзани кечикиб азот билан озиқлантириш мумкин эмас, бу ўсимликнинг ғовлаб кетишига олиб келади. Натижада янги барглар чиқиб, ҳосил тўплаш сустлашади.

Ғўзани парваришлашда ҳамиша ҳам унинг ўсиш ва ривожланиш жараёнларини тўғри олиб боришга муваффақ бўлинмаётир. Баъзан вегетатив омиллар ҳаддан ташқари кўпайтириб юборилмоқда. Бундай нохуш ҳолатни бартараф этишнинг муҳим усули ғўзани чеканка қилиш ҳисобланади. Бунда асосий ва ён шохлар ўсув нуқталари қирқиб ташланади. Ишонч билан айтиш мумкинки, чеканка усулларини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш агротехника фанининг муҳим ютуқларидандир.

Ғўза чеканкаси ўсимликнинг биологик ҳолати ҳисобга олинган ҳолда ўтказилса, экин озуқа ва сувдан тўла баҳра олиб ҳосили кўпаяди. Бошқача айтганда, чеканкадан сўнг озуқа моддалар ва сув ўсимлик танасининг катта қисмига йўналади. Уни ўз вақтида ўтказиш ўсимликни ғовлаб кетишдан тўхтатади, тупни шундай шакллантирадики, бунда ўсимликнинг барглари, танаси қуёш ҳароратидан тенг баҳраманд бўлади. Натижада ҳосил нишоналарининг тўкилиши сезиларли миқдорда камаяди. Қоидага кўра, ҳатто мақбул шароит бўлган тақдирда ҳам шона, гул ва кўсакларнинг 15 кун мобайнида салкам 50 фоизи тўкилади. Қолган ҳосил белгиларини авайлаб асраб, парваришлаш лозим. Шубҳасиз, бунда чеканкани белгиланган муддатларда ўтказишнинг ҳам аҳамияти оз эмас. Маълумотларга кўра, ўрта толали ғўза навлари учун 15 июлдан 10—15 августгача бўлган давр ушбу тадбирни ўтказиш учун энг мақбул фурсат ҳисобланади. Лекин бу давр шартли, муҳими, бу тадбир ғўзанинг биологик ҳолатидан келиб чиқиб белгиланади.

Маълумки, жумҳуриятимизда ғўзанинг 25 дан зиёд нави ўстирилмоқда. Уларнинг орасида тезпишар, ўртапишар ва кечки навлар бор. Шунингдек, бир қанча қимматбаҳо ингичка толали навлар экилганки, улар ҳам чеканка ўтказишни талаб қилади. Кўчатларнинг қалинлигига қараб ўрта толали нав ғўзалар ҳар тупида 12—16 та ҳосил шохчалари бўлганда чеканка қилинади. Агар тезпишар нав бўлса, ҳар тупда 12—14 та, ўртапишар навларда 13—15 та, кечпишарларда 15—16 та ҳосил шохчалари бўлганда чеканка ўтказилади. Ингичка толали нав ғўзаларни ҳам шундай тартибда, ҳар тупда ўртача 17—20 та ҳосил шохчалари бўлганда ўсув нуқтасини чилпиш керак.

Тажриба ва тадқиқотлар кўрсатишича, чеканкани энг мақбул биологик муддатларда ўтказиш ҳосилдорликни гектар ҳисобига 4—7 центнер оширади. Барвақт чеканка қилишга, айниқса етарли ҳосил шохчалари бўлмаган, ўсимлик кучли ривожланиш ва ҳосил тўплаш босқичида турган тақдирда ўсув нуқтасини чилпишга мутлақо йўл қўйиб бўлмайди. Бундай ҳолларда чеканка қилинса ён шохларнинг ўсиши тўхтамайди, иккинчи марта ўсиш рўй беради. Оқибатда ҳосил миқдорига путур етади. Шу билан бирга ушбу муҳим тадбирни кўрсатилган биологик муддатлардан кечиктириб ҳам ўтказиб бўлмайди.

Тавсия

Бу йилги шароитда ғўза ривожланишида ҳар хиллик кузатилмоқда. Айни пайтда аксарият майдонларда ниҳолларнинг аҳволи яхши. Уларни юқорида айтилган талаблар асосида чеканкалаш керак. Барча пайкалларда бу тадбирни бир вақтда ўтказишга сира йўл қўйиб бўлмайди. Бу ўринда ўсимликнинг ривожига қараб, табақалаштирган ҳолда ўтказиш керак. Бугунги кунда 300 минг гектардан зиёд майдонда экин шоналаш ва гуллаш палласида турибди. Шубҳасиз, бу далаларда чеканкани кечроқ муддатларда амалга оширилгани маъқул.

Ҳозирги вақтда ғўзанинг ўсув нуқтасини чилпиш ХВЧ-4 машиналари ёрдамида бажарилмоқда. Уларнинг пичоқларини ўсимликнинг биологик ҳолатига қараб истаган баландликда ўрнатиш мумкин. Машина асосий тананинг ўсув нуқтасини қирқиб кетади. Ён шохлари эса чилпилмайди. Бу қўл меҳнатидан фойдаланишни тақозо этади. Тажриба кўрсатишича, чеканкани механизация ёрдамида ўтказиш энг замонавий усулдир. Агар у оқилона амалга оширилса, ўсимлик ривожи яхшиланади, ҳосилдорлик ортади. Ҳамма жойда ўсимликнинг биологик хусусиятларига, тупларнинг қалинлигига, ўрта толали навларда 12—16, ингичка толали навларда эса 17—20 та ҳосил шохчалари бўлишига қараб ғўза чеканка қилинсин. Экин бир текис ривожланган пайкалларда бу тадбирни бир мартадаёқ якунлаш мумкин. Мабодо ўсимлик ҳолати турлича бўлса, чеканкани машина ёрдамида 2—3 марта ўтказишга тўғри келади. Биринчи чеканкадан кейин ўсишдан орқада қолган тупларнинг етилишини кутиш керак. Учинчиси янада суст ўсаётган ўсимликлар ривожлангандан кейин ўтказилади.

Механизациялашган чеканканинг афзалликларига қарамай кўпчилик хўжаликларда бу тадбирни қўлда бажаришни афзал кўришади. Бу ишга тажрибасиз кишиларни жалб қилиш мумкин эмас. Биз баъзан қўлда чеканка қилинаётганда ҳосил шохчалари кам бўлган, паст бўйли ғўзаларнинг ўсиш нуқталари юлиб ташланаётганлигини кўрганмиз. Ҳолбуки тупда 10 та ҳосил шохчаси бор пайтда чеканка қилинса гектар ҳисобига 6—8 центнер ҳосилни йўқотиш мумкин. Шунинг учун бу тадбирни бажараётганда ҳосил шохчаларининг миқдорига эътибор бериш керак.

Тўғри, ҳар бир тупдаги ҳосил шохчаларини санаб ўтириш мушкул. Шу боисдан бу нарсани мутахассислар аниқлашлари лозим. Тупда етарли миқдорда ҳосил шохчалари бўлиши учун экиннинг бўйи қисқа қаторларда 80 сантиметр, кенг қаторларда бир метр бўлиши зарур. Чеканка қилишга жалб этилган ҳар бир киши шундай ўлчовни билиши керак.

Чеканка нафақат мўл, эртаги ва сифатли ҳосил тўплашга, балки ғўзани баргсизлантиришни сифатли ўтказишга ва ҳосилни машиналар ёрдамида йиғиштириб олишга ҳам катта таъсир кўрсатади. Маълумки, дориворлар ўз биологик вазифасини бажариб бўлган баргларга тез таъсир этиб, осон тўктиради. Шунинг учун бу муҳим агротехник тадбир яхши бажарилган майдонларда дефолиантлар билан бир марта ишлов берилгандан кейин баргларнинг 80 фоиздан зиёди тўкилади, ҳосилнинг пишиб етилиши кескин тезлашади, терим машиналари унумли ишлатилиши учун қулай шароит яратилади. Ғўза ўсиш ва ривожланишдан орқада қолаётган бу йилги шароитда булар бениҳоя муҳимдир.

Ҳосил тўплаш учун қулай келган ҳар бир кундан оқилона фойдаланиш, экин парваришини жадаллаштириш, суғоришни маромида ўтказишга эътиборни кучайтириш лозим. Қатор ораларини сифатли юмшатиш керак. У сув, озуқа ва ҳаво айланишига қулайлик яратсин, ўсимликни турли касаллик ва зараркунандалардан ҳимоя қилсин.

Жорий йил ўзининг агробиологик шароити жиҳатидан кўп йиллик ўртача кўрсаткичлардан фарқ қилади. Шунинг учун чеканкани ҳосилдорликка путур етказмай, сифатли ўтказишга алоҳида эътибор берилиши даркор.

А. ИМОМАЛИЕВ,
ВАСХНИЛ академиги.

Шеробод районидаги Нуриддин Муродов номли давлат хўжалиги пахтакорлари дала ишларини қизғин олиб бормоқдалар. Меҳнат аҳли 3 минг гектар майдонда ғўза ўстирмоқда. Ҳар гектар ердан ўртача 35 центнердан ҳосил етиштириш, давлатга 10 минг тоннадан зиёд хом ашё сотиш мақсад қилинган. Айни пайтда экин серҳосил бўлиб ривожланаяпти. Хўжалик деҳқонлари жумҳуриятда биринчилар қаторида муҳим агротехник тадбир — ғўза чеканкасига киришдилар.

СУРАТЛАРДА: 1. Хўжалик директори, Ўзбекистон ССР халқ депутати Шоди Беккелдиев (чапдан иккинчи), бўлим бошқарувчиси Эргаш Дўсанов, бош муҳандис Файзулла Матқулов ва моҳир механизатор Сафар Мисиров ғўза ривожини кўздан кечирмоқдалар. 2. Ниҳолларга ишлов бериш пайти.

Р. ШАГАЕВ, И. ХЎЖАЕВ ва Р. ЖУМАНИЁЗОВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

ЭКИН ДЕҲҚОН АРДОҒИДА, ДЕҲҚОН-ЧИ?

Болтабек ака 12 йилдирки пахтачилик бригадасига бош-қош. Уни «Ленинизм» жамоа хўжалигида, қолаверса Оққўрғон районида тажрибали деҳқон сифатида кўпчилик яхши билади. Ҳозиргача жамоа белгиланган режани муттасил бажариб келмоқда.

Бригада аъзолари айни пайтда 73 гектар майдонда деҳқончилик қилишмоқда. Далаларни айланиб ғўзалар серавж ўсаётганлигининг гувоҳи бўлдик.

— Кўкламнинг охири одатдагидан инжиқ келди,— деди бригадир. — Ёмғир ёғавериб ниҳолларни эзиб ташлади. Қатқалоқни дарҳол юмшатишга тўғри келди. Ҳарорат кўтарилиши билан парваришни кучайтирдик. Бугунга келиб ғўза ривожидаги қолоқлик тугатилди.

Шу кунларда экинга бешинчи комплекс ишлов ўтказилмоқда. 36 кишидан иборат аҳил жамоа озиқлантириш ва суғориш ишларини оби-тобида олиб бормоқда. Улар ҳар гектар ердан 28,5 центнер ўрнига 32 центнердан ҳосил етиштиришни кўзлашаяпти.

Астойдил меҳнат қилган киши сира кам бўлмайди. Бултур бригада деҳқонлари асосий иш ҳақининг ҳар бир сўмига 1 сўм 73 тийиндан қўшимча ҳақ олдилар. Ҳозирги бозор иқтисодиёти, нарх-наво қимматлашган шароитда ҳам фидокорона меҳнат қийинчиликдан қутқазмоқда. Район деҳқончилик-саноат уюшмасининг махсус комиссияси май ойида бажарилган ишлар якунини кўриб чиқиб, Болтабек Унтоев бригадасини ғолиб деб топди. Жамоа механизатори Ж. Мингараев енгил машина билан тақдирланди. Жолғасбек 21 йилдан бери трактор рулини бошқармоқда. Кейинги 12 йилдан буён ғўза қатор ораларига ишлов бермоқда. Ҳозирда жўякларни юмшатиш, экинни озиқлантиришда ўрнак.

Бригаданинг С. Қўшаев, У. Тангрибердиев, А. Жарикбоев каби миришкор сувчилари, А. Эргашева, Қ. Қулбекова сингари чопиқчилари ҳам шу кезларда бир ғайратга ўн ғайрат қўшиб ишлашмоқда.

Аҳил жамоа 13 гектар майдонга дон учун маккажўхори экқан. Дала шийпони атрофида 3 гектарлик токзор яратилган. Бундан ташқари бироз ерда помидор етиштирилаяпти.

Жумҳурият Президентининг шу йил 11 январдаги фармонига асосан бригаданинг барча аъзолари томорқа билан таъминланишди. Аввалдан турар-жойи бўлган, лекин томорқаси кичик оилаларга ҳам қўшимча жой ажратилди. Айни пайтда томорқа ерига муҳтож бирорта одам йўқ.

Буларнинг ҳаммаси ўз йўлига. Бозор иқтисодиёти шароитида меҳнатда илғор бўлсанг ҳам рўзғор тебратиш қийин бўлиб қолди. Ўтган йили мазкур жамоа белгиланган режаларни ошириб бажарганди. Колхозчиларнинг йиллик ўртача иш ҳақлари 2 минг сўм атрофида бўлди. Хўш, бу йил қандай бўлади? Аёнки 2—3 минг билан ҳозирги нарх-наво шароитида кун кечириш мушкул. Товон пули бугунги қимматчилик даврида ҳеч нарсага арзимайди.

— Бу ёғи жуда мушкул бўлди, — дейди хўжалик ҳисобчиси М. Маматқулов. — Аввалига товон пулини давлат бюджети ҳисобидан тўланади, дейишди. Кейин хўжаликлар зиммасига юклашди. Бунга бардош бериш осон эмас. Бултур жамоа хўжалигимиз 3 миллион сўмга яқин даромад қилганди. Ҳозир эса қарзга ботиб ўтирибди. Агар давлат қарз бермаса колхозчиларга бу пулни тўлай олмаймиз.

Хўжалик бошқаруви раиси Ж. Азимовнинг гапларига қулоқ тутинг:

— Агар товон пулини ўзимиз берадиган бўлсак, охир-оқибатда барча оғирлик яна деҳқон зиммасига тушади. Ажабо, ўз номи билан товон пули бўлса, нега энди уни хўжалик тўлаши керак? Ахир, биз кўраётган зарарни қаердан ундирамиз? Деҳқоннинг бир чўнтагидан олиб бошқасига солиб қўйишни товон тўлаш деб бўладими?

Чиндан ҳам бозор иқтисодиётига ўтилгач, айниқса жамоа хўжаликлари олдида жиддий муаммолар пайдо бўлди. Лекин, деҳқон ҳар қандай шароитда ҳам меҳнат қилаяпти. Халқни кийинтириш, тўйдириш кераклигини ҳис этиб турибди. Бироқ ўзининг аҳволидан ким хабар олишини билолмай ҳайрон. Агар ушбу масала ҳозир ҳал этилмаса эртанги кунда янада чигаллашиши аниқ.

И. ШОМУРОДОВ.

ДЕПУТАТ ИБРАТИ

Бу йил мавжуд 809 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 30 центнердан оқ олтин йиғиштириб оламиз!—Аминжон Ниёзов номли давлат хўжалиги деҳқонларининг мақсади шундай. Улар эрта баҳордан бери астойдил тер тўкмоқдалар. Айни кезларда ҳар туп ғўзани авайлаб-асрашга, зарбдор икки ойликни муваффақиятли ўтказишга эътибор қаратилмоқда.

Экин парваришида коммунист Қаҳҳорали Қосимов бошлиқ бригада илғорлик қилаяпти. 53 гектар ерда ғўза бор. Бу майдонлар 5 та звенога бўлиб берилган. Йўлдошобод қишлоқ Шўросининг депутати Мақсуда Маҳмудова етакчилигидаги звено далаларида ниҳоллар баравж. Ҳар тупда 2-3 тадан кўсак, 14—15 тадан гул ва шона бор. Бригада заршунослари июлда экинни камида 3 марта озиқлантириш, 2 марта суғоришни кўзлашаяпти. Қатор ораларига ишлов беришда механизатор Йигитали Раҳимов, оби-ҳаёт таращда Турсунали Йўлдошев, Абдураззоқ Наврўзов каби сувчилар ғайрат кўрсатмоқдалар.

Т. ТЕШАБОЕВ.
Охунбобоев райони.

ХАЗИНАЛАРДАН БИРИ

Ўша йили хўжалик чорваси қишдан базўр чиқди. Чўпонлар, отбоқарлар бола-чақалари билан жуда қийналишди. Совет армияси сафидан йигитлик бурчини ўтаб қайтган Холмат Холиёров қадрдонларини кўриб юраги ачишди. Унинг руҳиятини сезган ферма мудири қалбига қўл солди:

— Сўнгги йилларда отчилик ривожланмаяпти, ука, — деди у. — Не азобда йилқи боқиб, жониворларни етилтирамиз. Аммо уларни йилига тўрт-беш марта қонини олиб, тинкасини қуритишади. Зотли, қорабайр отлар охир-оқибат гўштга топширилади. Шу боис кўпчиликнинг кўнгли совиди. Ёшлигингдан отга ишқибоз эдинг, атворини яхши биласан. Сафимизга қўшилсанг, зап иш бўларди.

Холматжон ўйланиб қолди. Бу касбнинг машаққатини яхши биларди. Отбоқар харсангларни ёриб ўсган арчадан чайир, иродаси тошдан қаттиқ бўлиши керак. Таваккал қилишга аҳд қилди. Ўн йил тоғу-тош кезди. 1970 йилда Фрунзе номли давлат хўжалигининг саралаган йилқиларини қабул қилиб олди.

— Масъулиятинг ўн чандон ошди, — таъкидлади ферма мудири. — Бироз ҳафсаласизлик қилсанг отлар жарлик томон суриб қолиши мумкин. Битта саман йўқолса камида ўн кун қидирасан, деганлари бежиз эмас. Ғайратингга, омилкорлигингга ишонаман.

Холмат Холиёров Қизилтом яйловларига меҳр қўйди. Вақт билан ҳисоблашмай ишлади. Отга-от, қулунга-қулун қўшди. Зотли саманни кўпайтирди. Номи кўпчиликка танилди. Вилоят Кенгаши депутати этиб сайланди. Ишончни оқлаш учун жонбозлик кўрсатди. Мактаб, боғчалар қурди, йўлларга асфальт ётқизди. Бу орада не-не қийинчиликларни бошидан кечирмади. Ўша воқеани сира унутмайди. Момоқалдироқ еру-кўкни ларзага солди, шаррос жала қуярди. Кутилмаганда саманқашқа йўқолиб қолди. Унинг баҳоси йўқ эди. Холматжон жиққа ҳўл бўлган чакмонини елкасига ташлаб, тоғ ёнбағирлаб борарди. Довонга тирмашаётганида оёғи тагидаги тош силжиб кетди. Қанчалик ҳаракат қилмасин, пастга қараб шўнғиди. Ҳайрият наъматак ўсаётган экан, жон талвасасида унга ёпишди. Сўнг иродасини қўлга олиб, тепага талпинди. Довондан ошиб, кўзланган яйловга етиб келди. Тахмини тўғри бўлиб чиқди. Саманқашқа шу ерда экан. Соҳибини кўриши билан кишнаб юборди. Ён атрофда бўрининг ириллаши эшитилди. Х. Холиёров қўшотарини ишга солди. Шу тариқа саманқашқани сақлаб қолди. Бундай воқеалар ҳаётида кўп бўлган.

От жонивор жуда нозик бўлади. Бир одамга ўрганса, бошқага илакиши қийин. Беш йил Холмат Холиёров учун азоб бўлди. Сабаби, меҳрини қўйиб парваришлаётган саманларни айни кучга тўлганда қон олиш пунктига ҳайдаб кетишарди. Ҳар бир жониворлан 4-5 литргача қон олишарди. Мадордан кетган, кўзларидан ёш оқаётган тулпорларни кўриш отбоқар учун азоб эди. Зоотехник эса отнинг қони совлиқларга қуйилади, улардан эгиз қўзилар олинади, дея такрорлагани-такрорлаган. Х. Холиёров ўз дардини нуфузли йиғилишларда қайта-қайта айтди. Лозим бўлганида талашиб-тортишишдан чўчимади. Ўзи каби жонкуяр кишиларнинг орзуси ушалди: СЖК балосидан қутилишди. Қарангки, шу касофат қўйчиликни ҳам оғир аҳволга солиб қўйди. Жаҳон бозорида қўлма-қўл бўладиган қоракўлимизга харидор топилмай қолди. Сабаби — кичкина, сифати паст, баҳорий гуллари йўқ эди. Отлар қон топширувчи жониворларга, фақат гўшт манбаига айланиб қолганди. Бир километр чоптирилса ўпкасини совуқ ургандай пихиллаб қоларди. Бўлмасам кўпи қорабайирлар-а!

Яхшиямки қайта қуриш шамоли эсди. Лангартоғ этакларида отчилик ривожлана бошлади. Аммо ечимини кутаётган муаммолар ҳали ҳам етарли. Яна ажойиб инсон, соҳа жонкуяри Холмат Холиёров билан суҳбатлашиб ўтирибмиз.

— Отни эсдан чиқариб кўп нарса ютқиздик, — дейди у. — Ахир бу энг қулай транспорт воситаси-ку. Турган-битгани фойда. Йилқиларимизни қишда ҳам яйратиб боқамиз. Бўри олмасин, жарга қуламасин, дея бутун вужудимиз билан кўз-қулоқ бўламиз. Бу йил бўриларнинг анчасини қуритдик. Отнинг яхши кўргани шувоқ, булоқ суви. Бир ой ана шу неъматларга тўйинтирсангиз йилтиллаб кетади. Куч-қувватга кириб, бамисоли учишга тайёр бўлади. Ақллилигини айтмайсизми, одамнинг кимлигини, мақсадини кўзига қараб илғайди. Яширмайман, ўн йил олдин мен тентак пулга муҳтож бўлиб қолганимда энг қадрдон саманимни сотишга хаёл қилиб қолдим. Яхши саманнинг харидори кам бўлмайди. Ўша куни бир чавандоз пул кўтариб кириб келди. Савдо ҳам пишди. Лекин қани энди жонивор янги эгасини яқинига йўлатса. Фойдаси йўқлигини сезиб, чавандоздан узр сўрадим. Қизиғи шундаки, отнинг атрофида қанчалик парвона бўлмай емга ҳам, сувга ҳам қарамасди. Аҳён-аҳёнда пишқириб норозилигини изҳор этарди. Бир ой деганда яна қўлимдан емиш ейдиган бўлди. Шунда отнинг атвори билан янада яқиндан танишгандек бўлдим.

Холмат ака билан суҳбатлашган киши яйрайди, бепоён яйловлар бағрида кезгандек бўлади. Таъкидлашича, бу ажойиб жониворнинг қимизи юрак касалини, қон босимини тузатади. Авваллари йигитларнинг ҳафтада бир бўлса-да от гўшти истеъмол қилишлари фарз қилиб қўйилган. Моҳир чорвадор сурувида 112 йилқи бор. 43 таси бия. Ўтган йили хўжаликка 30 та ғунон етказиб берди. Совхоз уларни яхшигина пулга хўжаликларга сотди. Пудрат асосида ишлаб, 90 минг сўм фойда кўрилди. Жорий йил натижалари бундан ҳам кувончли. Хуллас, отчилик кони фойда эканлигига барча қатъий ишонч ҳосил қилди.

Қамаши районидаги Фрунзе номли давлат хўжалиги отбоқари Х. Холиёров ҳалол меҳнат туфайли катта обрў-эътибор қозонди. Фарзандлари ҳам меҳнатсевар, одамохун кишилар бўлиб вояга етишмоқда. Бургут учган тоғлардан бургутлар учаверади. Бу оила аъзоларининг барчаси отга меҳр қўйишган. Жонкуяр, ўз касбининг чинакам фидойилари бўлмиш бундай азиз инсонлар ҳамиша бор бўлсин!

А. БОБОЕРОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

ПАРВАРИШ КУЧАЙТИРИЛСИН

Бу йил республика далаларида кескин вазият вужудга келмоқда. Ноқулай об-ҳаво шароити туфайли катта майдонларда чигитни қайта экишга тўғри келди. Натижада ғўза ривожланишдан анча орқада қолмоқда. Режалаштирилган ҳосилни олиш учун экинларни парвариш қилишни кучайтириш, қўшимча агротехника тадбирларини ўтказиш лозим. Шу билан бирга пахта ҳосилини териб олишга тайёргарлик суръатларини кучайтириш, деҳқончилик-саноат мажмуининг барча бўғинларида тартибни таъминлаш зарур.

Республика қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши раҳбарлари ва мутахассисларининг улар пахтачиликдаги, шунингдек қишлоқ хўжалигининг бошқа тармоқларидаги вазиятни яхшилашга қаратилган ишларни ташкил этиш ва ўтказишда ёрдам кўрсатиш учун Қорақалпоғистонга ва вилоятларга жўнаб кетиши олдидан ўтказилган кенгаши ана шу масалаларга бағишланди.

Кенгашни Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков бошқарди.

Кенгашда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг котиби А. И. Икромов нутқ сўзлади.

(ЎзТАГ).

РАИС ЯНА САЙЛАНМАДИ

МОСКВА. РосТАСС мухбири Кремлдан хабар қилади:

Россия Федерацияси халқ депутатлари съездида Россия Олий Кенгаши раиси сайловининг навбатдаги бешинчи даврасини ўтказиш учун зарур кўпчилик зўрга тўпланди. Ҳозиргина саноқ комиссияси бу давра якунларини эълон қилди — сайлов яна натижа бермади. С. Бабурин 458, Р. Хасбулатов 414 овоз олди. Сайланиш учун камида 531 овоз олиш керак. Съезддаги аҳвол мушкул. Депутатлар бу аҳволдан чиқиш йўлларини излашмоқда.

Суратли лавҳа

Шу кунларда жумҳуриятимизнинг ҳамма бурчакларида мева-чева пишиб етилмоқда. Эл дастурхонини сабзавот ва полиз маҳсулотлари, боғ мевалари безаганига анча бўлди. Ворошилов районидаги Куйбишев номли жамоа хўжалиги аъзолари ҳам юрт маъмурчилигига ҳисса қўшиш учун астойдил ишламоқдалар. А. Жабборов бошлиқ бригада деҳқонлари 40 гектар ерда помидордан мўл ҳосил етиштиришди. Мақсад — гектаридан 220 центнер ўрнига 350 центнердан маҳсулот йиғиштириб олиш.

СУРАТЛАРДА: 1. Бригада аъзоси Робияхон Усмонова помидор теришда ўрнак кўрсатмоқда. 2. Тайёрланган ҳосил жўнатишга ҳозирланаяпти. 3. Терим пайти.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган суратлар.

ИҚТИСОДИЁТ ЖАБҲАСИДА

— Кескин ўзгарувчи иқлим ва об-ҳавонинг ўзгариши муносабатларимизга таъсир қила олмайди, — деди «Чунг-шинг текстайл компани лимитед» Президенти Уильям У Шанг Қорақалпоғистонга иккинчи марта келганида ҳазил аралаш. Тайвань фирмаси Президентининг бу ерга келган «одамлари» фикри ҳам шундай.

Бу ишбилармонлар ўтган йилнинг декабрида Амударёнинг қуйи оқимига биринчи марта келган эдилар. Ўшанда яхши ният шартномаси тузилди, бу шартномага мувофиқ ишбилармонлар маҳаллий йигирув-тўқув фабрикаларини қайта жиҳозлаб, уларни даромадли корхонага айлантиришни таклиф қилдилар. Бу таклиф жуда вақтида бўлди: Қорақалпоғистон енгил саноати ўтириб қолай деган эди. Бунинг сабаблари ускуналарнинг эскирганлиги, технология умри тугаганлиги, маҳсулот ўз харажатларини қоплай олмаётганлиги, нарх ислоҳот қилингандан сўнг унинг ишлаб чиқариш ва сотишга мос келмаётганлигидир. Тайванликлар бу ерга иккинчи марта келиб ишни батафсил ўргандилар, Хўжайли ва Берунийда бўлиб, йигирув-тўқув корхоналарини кўздан кечирдилар. Ана шу фабрикаларни техника билан қайта жиҳозлашга доир таклифлар ишлаб чиқилди.

* * *

300 нафар ҳайдовчи ўз юк машиналари билан, шунингдек, юз нафар тажрибали комбайнчи ҳосилни ўриб-йиғиб олишда ёрдам бериш учун Волгоград вилоятига жўнаб кетди. Улар Волгограддаги ҳамкасблари билан сменадош бўлиб ишлайдилар.

Андижон вилоятидаги автокорхоналар, жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликларидаги бу кўнгиллилар ўрим-йиғим мавсуми охиригача Волга бўйларида байналмилал бурчларини бажарадилар.

Мутахассисларнинг мана шу хизмат сафари билан Андижон ва Волгоград вилоятлари меҳнаткашлари вакиллари имзолаган узоқ муддатли иқтисодий ва илмий-техникавий ҳамкорликни ривожлантириш тўғрисидаги шартномани амалда бажариш бошланди.

Шартномада Андижон вилоятида Волгоград қайта ишлаш корхоналари, енгил ва тўқимачилик саноати корхоналарининг филиаллари, цехлари ва ишлаб чиқариш участкаларини босқичма-босқич барпо этиш ва қуриш кўзда тутилади. Кейинчалик эса ташқи бозор учун маҳсулот ишлаб чиқарадиган қўшма корхоналар барпо этилади.

* * *

Ленинград районидаги Буйрак қишлоғидан М. Ҳайитов ўн тўрт йил мактабда муаллимлик қилгандан сўнг «Коммунизм» жамоа хўжалигидан 0,20 гектар ерни ижарага олиб, ўз пули ҳисобидан автомобилларга техника хизмати кўрсатиш устахонаси, ёнида эса шинам кемпинг қурди.

Районда шахсий автомобилларга техника хизмати кўрсатадиган устахона йўқ эди. Бундай машиналарнинг эгалари арзимаган ремонт ишлари учун ҳам ўнлаб километр йўл босишларига тўғри келарди. Энди эса ишбилармон ҳамқишлоқлари устахонасида ўз машиналарини созлаб олишлари мумкин.

— Мен олдин болаларни техникани бошқаришга ўқитардим, — дейди М. Ҳайитов. — Ишим ўзимга ёқарди, лекин бу ишдан тўла қаноатланмасдим. Шу сабабли ўзим иш бошламоқчи бўлдим. Ёшларга техникани бошқаришни ўргатишни эса давом эттираяпман. Ҳозир устахонада бир неча шогирдим ишлаяпти. Одамлар уларнинг хизматидан мамнун. Устахонани ўз мулкимга айлантириш — менинг орзуим.

ХОНАДОНДА ЧОЙ БУТАСИ

Уйда фақат лимон эмас, ажойиб чойни ҳам етиштирса бўлади.

Оддий бута, фақат тувакка ўрнатилган. Четлари майда тишли узунчоқ тўқ кўк баргларига олдин эътибор ҳам бермайсан. Ниҳоят шохларида оппоқ гуллар пайдо бўлади. Нафис ҳид бутун уйга тарқалади. Бироқ бу бутани ана шу ҳиди учун эмас, балки таркибида кофеин бўлган барги учун етиштиришади. Аниқроғи унинг эндигина кўклаб чиққан нозик барглари учун етиштиришади. Ана шундай барглардан чой тайёрланади. Шуни ҳам айтиб қўяй, ичимлик олтин тусда бўлиб, серқуёш тропик мамлакатларда эмас, балки Москва яқинидаги Балашиха шаҳрида етиштирилганига қарамай, таъми жиҳатидан ҳар қандай ҳинд чойидан устун туради. Агар ўзим тотиб кўрмаганимда, ишонмаган бўлардим!

Касби жиҳатидан агроном бўлган журналист, субтропик ўсимликлар тўғрисидаги бир неча китобнинг муаллифи Венедикт Дадикин чойни дераза токчасида ўсишга «ўргатди». У 30 йилдан буён ўз уйида деярли барча навдаги лимонларни етиштирмоқда, сўнгги вақтда эса чой ҳам етиштиряпти, уни қачонлардир Ҳиндистондан келтириб беришган эди.

Маълум бўлишича, уйда субтропик экинлар етиштириш билимдони уй шароитида чой етиштириш ва чой баргини қайта ишлаш юзасидан ўзи ишлаб чиққан технологияни яқинда халқаро кичик деҳқончилик марказига топширди, марказ эса ўз навбатида уйда етиштириш учун чой бутаси кўчатларини оммавий равишда тайёрлашни уюштирди. Ҳозир кўчатларни почта орқали жўнатишни ташкил этишга тайёргарлик кўрилмоқда. Эндиликда хоҳлаган киши, у ҳатто қутб томонида яшаса ҳам ўз уйида етиштирилган чойни ўзи етиштирган лимон билан ичиш имкониятига эга бўлади.

Почта орқали қуйидаги манзилгоҳга буюртма бериш мумкин: 103055, Москва, 3-рақамли почта қутиси. Кичик деҳқончилик халқаро маркази.

О. ВЛАДИМИРОВ.
(ТАСС).

СССР ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

БАРЧА ҲОСИЛ—ДАВЛАТ ОМБОРИГА

Сўнгги йилларда давлат заҳираларига дон харид қилиш аҳволи кескинлашганлигига ҳаммамиз шоҳидмиз. Бу кескинлик бир қанча минтақаларда аҳолини нон билан ва саноат негизига кўчирилган чорвачиликни омихта ем билан таъминлашни чигаллаштириб юборди. Бунинг сабаблари маълум: сотиш учун дон етиштириш камайди, дон тайёрлаш интизоми бўшашиб кетди, маҳаллийчилик йўл қўйиб бўлмайдиган даражада авж олди, буларнинг ҳаммаси қўшилиб мамлакатнинг дон ресурсларидан оқилона фойдаланиш имкониятларини кескин чеклаб қўйди.

Натижада валюта маблағлари етишмаётган шароитда хориждан тобора кўпроқ миқдорда дон сотиб олиш мамлакат иқтисодиётига оғир юк бўлиб тушди.

Аҳолини нон маҳсулотлари билан, чорвачиликни омихта ем билан қандай қилиб ишончли ва узлуксиз таъминлаш мумкин? Мамлакат ҳукумати қандай чоралар кўряпти? Яқинда СССР Вазирлар Маҳкамаси «1991 йил ҳосилидан давлат ресурсларини вужудга келтиришда Иттифоқ ва республика идораларининг келишиб ҳаракат қилишини таъминлаш чоралари тўғрисида» муҳим қарор қабул қилди.

СССР Вазирлар Маҳкамаси давлат дон ресурсларини вужудга келтиришда иттифоқ ва республика идораларининг келишиб ҳаракат қилиши жуда муҳимлигини ҳисобга олиб, 1991 йил ҳосилидан 77 миллион тонна ҳажмда дон харид қилишни таъминлаш учун республикаларнинг ҳукуматларига ва СССР Озиқ-овқат ресурсларини харид қилиш давлат комитетига биргаликда узил-кесил чоралар кўришни (шу жумладан қўшимча контрактация шартномалари тузишни) топширди.

СССР Иттифоқи билан иттифоқдош республикаларнинг 1991 йилда озиқ-овқат маҳсулотлари ва қишлоқ хўжалик хом ашёси етказиб бериш масаласига доир иқтисодий битимида ана шу миқдор кўзда тутилган. Хуллас, эндиликда давлат ресурсларига (шу жумладан Умумиттифоқ фондига) дон етказиб бериш давлат буюртмасини бажариш мажбурийдир.

Республика битимда кўзда тутилган ҳажмда дон етказиб беришни бажармаган тақдирда Умумиттифоқ фондидан бу республикага компенсация тўланмайди.

Бу ўзига хос қамчидир, лекин давлат буюртмасини бажаришни рағбатлантирувчи «ширин кулча» ҳам бор. СССР Вазирлар Маҳкамасининг қарорида қуйидагилар ёзиб қўйилган: республикаларнинг ҳукуматларига давлат буюртмасига қўшимча равишда дон сотганлиги учун уларга енгил автомобиллар, холодильниклар, кир ювиш ва тикув машиналари, трикотаж ва тикувчилик буюмлари, чарм пойабзал, бинокорлик материаллари, кўмир ҳамда бозор фондлари бўйича сотиш учун мўлжалланган бошқа халқ истеъмол молларининг бир ойлик (шу йилнинг август ойи) меъёрини давлат улгуржи ва чакана нархларда сотиш учун 1991 йил 1 октябргача юбориш тавсия этилсин.

Давлат буюртмасига қўшимча равишда дон сотганлиги учун жамоа, давлат хўжаликлари, бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарининг ҳамда давлат буюртмасига қўшимча дон харид қилганлиги учун тайёрлаш корхоналарининг меҳнат жамоаларини рағбатлантиришга СССР Озиқ-овқат ресурсларини харид қилиш давлат комитетига Центросоюз учун ажратилган бозор фонди, чет элга автомобиль етказиб беришни камайтириш, бозор фонди заҳираси ва корхоналарга умумий фойдаланишдаги транспортни етказиб беришни камайтириш ҳисобидан қўшимча равишда 33 мингта енгил автомобиль ажратилди. СССР Вазирлар Маҳкамаси заҳираси ҳисобидан ажратилган 40 минг тонна цемент, тақсимланмаган заҳира ҳисобидан ажратилган 2 миллион шартли шифер плитаси ва 20 миллион сўмлик чет элдан келтирилган мебель ҳам ана шу мақсадларга мўлжалланган.

Қишлоқ хўжаликларига улар сотган дон эвазига давлат сотадиган моддий-техника ресурслари ва халқ истеъмол молларининг «қиймати» қандай?

Битта «КамАЗ» учун хўжалик қайси тоифага киришига қараб 400 тоннадан 500 тоннагача дон топшириши лозим. ЗИЛ-131, ЗИЛ-4314, ЗИЛ-4415 маркали ва бошқа юк автомобиллари учун 250—300 тонна дон топширилади. Енгил автомобиллар сотишнинг жадвали бироз бошқачароқ: ГАЗ-2410: 500—600 тонна дон; ВАЗ-2121 «Нива»: 300—400 тонна; ВАЗ-21063, «Москвич-2141», «Москвич-412» машиналари учун 250—300 тонна; «Таврия» — 200—250 тонна.

Битта тикув машинаси хўжалик учун 5—10 тонна, битта холодильник — 8—10 тонна донга тушади. Чет элдан келтирилган тикувчилик, трикотаж буюмлари, пайпоқлар, пойабзал қишлоқ меҳнатчиларига бир сўм қийматдаги дон эвазига бир сўмлик маҳсулот ҳисобидан сотилади. Хуллас «Дон валютаси» қиймати ҳар бир киши тушуниб оладиган даражада соддадир.

Ажратилган ана шу моддий-техникавий ресурслар учун фондлар ва халқ истеъмол моллари тайёрлаш корхоналари ва ташкилотларига берилади, шу корхоналар ва ташкилотлар томонидан колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари давлатга дон сотиш шартларини бажара борган сари моддий-техникавий таъминот идоралари ва савдо ташкилотлари орқали сотилади.

Аввалги йиларда хўжаликлар чорва моллари ва паррандалари учун етишмаётган омихта ем ўрнини тўлдириш учун анча донни олиб қолар эдилар. Бу йил колхозлар, совхолар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарига улардан қабул қилиб олинган дон эвазига омихта ем СССР Вазирлар Маҳкамасининг 1991 йил 31 майдаги 313-сонли қарорига мувофиқ арзонлаштирилган нархлар билан сотилади. Омихта ем нархидаги тафовут омихта ем саноати давлат корхоналарига республикаларнинг ҳукуматлари белгилайдиган тартибда қопланади.

Ҳозирги вақтда деҳқонларимизнинг дон ва бошқа қишлоқ хўжалик маҳсулотларини давлатга «қадрсизланган сўм»га эмас, балки қатъий валютага сотишни афзал кўраётганликларини изоҳлашга ҳожат йўқ. Шундай бўлиши адолатлидир: нефтни сотишдан тушган доллар океан ортидаги фермернинг қўлига ўтиб кетмасин, қишлоғимизда қолсин.

СССР ҳукумати шуни ҳисобга олиб, хориждан дон сотиб олиш учун ажратилган маблағ ҳисобидан дон ва мойли экинлар уруғини эркин алмаштириладиган валютага сотиб олиш тартибини 1991 йилга ҳам узайтирди. Эркин алмаштириладиган валютанинг тижорат қиймати асосида сўм билан ҳақ тўлашнинг табақалаштирилган ҳажми белгилаб қўйилди.

Айтайлик, бир тонна қаттиқ буғдой унинг сифатига қараб эркин алмаштириладиган валютада 240 сўмдан 135 сўмгача, юмшоқ буғдойнинг бир тоннаси 180 сўмдан 120 сўмгача туради. Қишлоқ аҳли бир тонна шоли ёки ясмиқ учун эркин алмаштириладиган валютада 300 сўм, маккажўхори учун 180 сўм, соя учун — 330 сўм, дуккакли дон экинлари ва рапс учун 240 сўм олади. Кўпгина хўжаликларда ўз валюта ҳисобини тўлдириш учун ҳақиқий имконият вужудга келади.

Хўжалик дон ва мойли экинлар уруғини топшириш давлат буюртмасини (РСФСРда озиқ-овқат солиғи ва давлат буюртмасини) умуман бажарган тақдирда дон ва мазкур мойли экинлар уруғлигига эркин валютада ҳақ тўланиши белгилаб қўйилди.

Давлатга эркин алмаштириладиган валютага сотилган дон ва мойли экинлар уруғи учун хўжаликларга моддий-техника ресурслари, халқ истеъмол моллари, кунжара ва концентратлар муқобил равишда сотилмайди.

Ишлаб топилган валютани нимага сарфлаш самаралироқ деган савол туғилади.

Озиқ-овқат корхоналарини техника билан жадал қайта жиҳозлаш, маҳсулотни қайта ишлайдиган энг замонавий корхоналар барпо этиш, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида ва озиқ-овқат тармоқларида замонавий илғор технологияларни ўзлаштириш мақсадида ҳукумат колхозларга, совхозларга ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарига ишлаб топилган валюта маблағларини замонавий машина-ускуналар, қишлоқ хўжалик техникаси, ўсимликларни ҳимоя қилишнинг кимёвий воситаларини сотиб олишга сарфлашни тавсия этади.

СССР Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, СССР Қишлоқ хўжалик ва озиқ-овқат вазирлиги ҳамда СССР Озиқ-овқат ресурсларини харид қилиш давлат комитети мазкур моддий-техникавий ресурсларни сотиб олишда хўжаликларга амалий ёрдам беради.

[illegible] қилган қарорига биноан фойдаланилади.

Колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналари давлат буюртмасини тўла ҳажмда бажарганларидан сўнг 1991 йил дон ҳосилини истеъмол бозорида эркин сотишлари мумкин.

1991 йил ҳосилининг яна бир хусусияти. Бу йил давлат ресурсларига донни қўшимча равишда жалб этиш ҳамда колхозлар, совхозлар ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарини тайёрлаш ташкилотлари билан кооперация алоқаларини янги иқтисодий негизга тезроқ ўтказиш мақсадида СССР Озиқ-овқат ресурсларини харид қилиш давлат комитети, республика ва маҳаллий тайёрлаш идоралари хўжаликлар товар дон биржаларида шартнома нархлари билан сотадиган донни харид қила бошлайди.

Бозор иқтисодиётига ўтиш ҳаммамизни фақат бугунги кун эмас, балки эртанги кун ташвишлари билан яшашга мажбур қилмоқда. Келгуси йил ҳосили ҳақида, Умумиттифоқ эҳтиёжлари учун дон етказиб берувчиларнинг манфаатларини кучайтириш тўғрисида ўйламоқдамиз. Иттифоқ ҳукуматининг қарори билан СССР Иқтисодиёт ва истиқболни аниқлаш вазирлигига ва СССР Моддий ресурслар вазирлигига СССР Озиқ-овқат ресурсларини харид қилиш давлат комитети билан биргаликда 1992 йил ижтимоий-иқтисодий ривожланиш режаси ва истиқболи лойиҳасида ана шу комитетга Умумиттифоқ фондига етказиб берилган дон учун муқобил равишда сотиш учун зарур бўлган моддий-техникавий ресурсларни ажратишни кўзда тутиш топширилди.

(ТАСС).

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

РАМБУЙЕ (Ивелин вилояти), Франция. Президенти Франсуа Миттеран якшанба куни Францияга бир кунлик ташриф буюрган АҚШ Президенти Жорж Буш билан Рамбуйеда музокара ўтказди. Франциянинг мана шу қадимий шаҳарчасида ўтказилган музокарадан асосий мақсад Ғарбдаги энг ривожланган етти мамлакат давлат ва ҳукумат бошлиқларининг Лондон учрашуви, шунингдек, етти мамлакат раҳбарларининг СССР Президенти М. С. Горбачев билан учрашуви арафасида Париж билан Вашингтоннинг фикрларини келишиб олишдан иборат эди. Шуни айтиш керакки, ихтилофларни аниқлаб олиш учун иккала Президентга кўп вақт керак бўлгани йўқ: ихтилофлар жуда оз эди. Музокара якунида журналистлар билан бўлган суҳбатда Франция ва АҚШ раҳбарлари Совет Президентининг ислоҳотларига ҳар томонлама ёрдам бериш зарур, деган фикрни якдиллик билан айтдилар. Бироқ гап Совет Иттифоқига бир неча миллиард долларлик чек бериш ҳақида бораётгани йўқ, деб таъкидлашди улар. Ф. Миттераннинг фикрича, Москва ўз иқтисодиётини қайта қура олиши учун биринчи галда техникавий ёрдам олиши лозим, аммо бу аввало — бутун Совет халқининг, СССР раҳбариятининг ишидир.

* * *

ЛОНДОН. Дунёдаги етти етакчи давлат раҳбарларининг иқтисодий Кенгаши душанба куни очилади. Якшанба куни Буюк Британия Бош вазири Ж. Мейжорнинг Канада ҳукумати бошлиғи Брайан Малруни билан учрашуви мазкур Кенгаш қатнашчиларининг дастлабки маслаҳатлашувларини бошлаб берди. Бўлғуси Кенгашнинг кун тартиби ва Ғарбнинг Совет Иттифоқига ёрдам бериш эҳтимоли тўғрисидаги масала суҳбатнинг асосий мавзуи бўлди. Бу масала етти етакчи саноат мамлакати раҳбарлари билан 16 июль куни Лондондга келадиган Совет Президентининг учрашувида муҳокама қилинади. Оммавий ахборот воситалари вакилларининг: етти мамлакат ўз таркибига Совет Иттифоқини қабул этиб, саккиз мамлакат раҳбарларининг учрашувига айланиши мумкинми, деган саволига жавобан Ж. Мейжор кулиб «Ҳали жуда эрта» деди. У Совет Иттифоқига Ғарб ёрдамини бериш истиқболлари ҳақидаги журналистларнинг саволларига эҳтиёткорлик билан жавоб қайтарди. «СССР Президенти ўз таклифлари нимадан иборат эканини баён этиши учун унга яхши имконият берилади. Биз унинг таклифларини хушмуомалалик билан тинглаймиз», — деди Ж. Мейжор. Унинг сўзларига қараганда, Ж. Мейжор етти етакчи саноат мамлакати раҳбарларига Михаил Горбачевнинг мактубини ўрганиб чиққан. «Энди бу режалар нақадар амалга оширилишини, уларни амалга ошириш натижаси қандай бўлишини ва улар Совет Иттифоқининг марказий раҳбарияти томонидан амалга оширилиши қанчалик мумкинлигини аниқлаш зарур», — деб таъкидлади Британия Бош вазири. Унинг фикрича, Совет раҳбари билан музокара ўтказилгандан кейингина бирон бир хулоса чиқариш мумкин бўлади.

* * *

ВАШИНГТОН. СССР Ташқи ишлар вазири Александр Бессмертних билан АҚШ давлат котиби Жеймс Бейкернинг музокаралари бу ерда якшанба куни ниҳоясига етди. Пайшанба куни бошланган қизғин муҳокамалар асосан стратегик ҳужум қуролларини қисқартиришга оид Совет-Америка Битимига эришишга тўсқинлик қилаётган муаммоларни ҳал қилишга бағишланди. «Назаримда биз стратегик ҳужум қуролларига оид шартномани ниҳоясига етказиш сари силжиш борасида катта муваффақиятга эришдик, — деб таъкидлади давлат котиби Жеймс Бейкер музокаралар тугагандан кейин матбуот учун берган қисқа баёнотида. — Биз вазир Бессмертних Вашингтонга келган пайтда ўртада турган асосий муаммоларнинг деярли ҳаммасини ҳал этишга муваффақ бўлдик. Ҳақиқатда, битта масаладан ташқари ҳамма масалалар ҳал қилинди. Бу жуда техник масала бўлиб, унинг устидаги ишни экспертларимиз давом эттиришади». Давлат котиби Москвада олий даражада ўтказиладиган Совет-Америка учрашуви тўғрисидаги саволга жавоб қайтариб, «Бундай гапларни олдиндан айтиш ваколатим йўқ. Президентлар Буш ва Горбачев Лондонда чоршанба куни учрашган пайтда буни улардан сўраган яхшироқ бўлади», деб таъкидлади.

* * *

БЕЛГРАД. Тароватли ёзнинг дам олиш кунларида ҳам Югославиянинг турли жойларида миллий негиздаги қуролли тўқнашувлар тинмаяпти. Кескинлик ўчоқлари иллатли шиш каби Хорватия жумҳуриятини бесаронжом қилиб турибди, бундай аҳволнинг оқибатлари қандай бўлишини олдиндан айтиб бўлмайди. Сисак шаҳридан ташвишли хабарлар олинди, бу ерда кеча кечаси Кральевчанин ва Драготинцим манзилгоҳларидаги полиция участкаларига ёпирилиб ҳужум қилинган. ТАНЮГ ахборот бошқармасининг маҳаллий манбаларга асосланиб хабар қилишича, Хорватия тартиб муҳофазаси бўлинмаларига «оғир қуролдан» ўт очилган. Натижада улар мазкур манзилгоҳлардан чекинишга мажбур бўлганлар. Сисак атрофидаги қуролли можаро бугун ҳам давом этмоқда. Олинган маълумотларга қараганда, Хорватия Ички ишлар вазирлиги, Хорватия миллий гвардияси ва сербларнинг Краин Мухтор вилояти милицияси бўлинмалари ўртасида Сисак ва Петриня шаҳарлари атрофида давом этаётган қуролли можаро чоғида бир неча киши ўлган ва жароҳатланган. Ўт очишни тўхтатиш тўғрисида музокара бошлаш йўлидаги ҳамма интилишлар беҳуда кетган. Шу кунларда Словения жумҳурияти беҳаловат бўлиб турибди. Бу ердаги Ракек шаҳрида Югославия халқ армиясининг омборига ҳужум қилинган. Шу муносабат билан Любляна ҳарбий музофоти қўмондонлигининг хабарида таъкидланишича, шу тариқа ўтган ой охирида Словения мустақиллиги эълон қилингандан кейин жумҳуриятда бошланган ҳамма қуролли можароларни тўхтатиш тўғрисида эришилган яраш битими бузилди.

МАСЕРУ. Жанубий Африканинг машҳур хонандаси Мариам Макеба чет элларда 30 йил давомида апартеидга қарши курашди. Энди у ўз Ватанига доимий яшаш учун қайтиб келишга қарор қилди. Йоханнесбургда чиқадиган «Ситизен» газетасининг хабар қилишича, чамаси у шу йилнинг декабрь ойида юртига қайтиб келади. «Мен чет эл қувғини шароитида ирқчиликка қарши қўшиқни қурол қилиб курашган замонлар ўтиб кетди, — деди хонанда. — Энди жарнинг ўзида ҳам менинг овозимни ҳеч ким бўға олмайди. Мен ўз санъатимни ва бутун умримни бағишлаган ишга Ватанимда кўпроқ фойда келтираман». Газетанинг хабарига кўра, «Хушовоз Мариам» концерт фаолиятини давом эттиришни мўлжалламоқда. Бу аёл концертдан тушадиган пулни «Апартеид дастидан изтироб чеккан қора танли кишиларга — болалар ва қарияларга, ишсизлар ва уйсизларга топшириш ниятидадир.

ФАВҚУЛОДДА ХАВФСИЗЛИК ЧОРАЛАРИ

ЛОНДОН. (ТАСС мухбири Игорь Шчеголёв). Ғарбдаги етти энг йирик саноат мамлакати раҳбарларининг иқтисодий Кенгаши яқинлаша бошлаганини Лондон аҳолиси ва унинг меҳмонлари анча илгари сезиб туришибди. Учрашувда қатнашувчи мамлакат байроқлари кўчаларни безаганидан ёки оммавий ахборот воситаларининг хабарларидан кўра ҳам Британия полициячиларининг дубулғаларидан шу нарса маълум эди. Пойтахт марказида улар жуда кўпайиб кетганлиги бамисоли бу ерда фавқулодда аҳвол эълон қилинибди, деган тасаввурни вужудга келтирмоқда. Аслида эса Британия тартиб посбонлари бўлғуси учрашув хавфсизлигини таъминлаш борасида ўз тарихида энг катта операцияни ўтказишга киришдилар.

Учрашув тугагунга қадар хавфсизликни таъминлаш операциясига оид масалалар сир тутилади. Бироқ кўрилаётган чораларга қараганда, бунда етти йил аввалгига нисбатан анча кўп куч ишга солинганлигини тахмин қилса бўлади. Ўшанда етти мамлакат раҳбарлари учрашуви Буюк Британияда сўнгги бор ўтказилганида бутун мамлакатдан пойтахтга 3900 нафар полициячи келтирилган эди. Кенгашда қатнашувчи барча мамлакатларнинг махсус маҳкамалари ҳам бекор турмаганини ҳисобга олмоқ керак. Бундан ташқари етакчи саноат мамлакатлари раҳбарларини қўриқлашга шу учрашув пайтида Американинг «кўк қалпоқлар» бўлинмалари ҳам жалб этилди. Шу боисдан ҳам мазкур операциянинг ҳаммаси қанчага тушишини айтиш қийин. Ҳозирча олий мартабали меҳмонларни қўриқлаш соҳасидаги қўшимча тадбирлар 3 миллион Фунт Стерлинг баҳоланмоқда. Шу билан бирга, мутахассисларнинг фикрича, бу ишга бўладиган сарф-харажатларнинг жами ҳажми 12—13 миллион фунт стерлингга боради.

ОБРЎ СОТИЛМАС

Ҳурматли редакция! «Қишлоқ ҳақиқати» саҳифаларида эълон қилинаётган қатор мақолаларни зўр қизиқиш билан ўқиб бораман. Афсуски, «Томорқа — дастурхон баракаси», «Бир пиёла чой баҳона» «Қонун номи билан» саҳифалари қаторида чоп этилаётган «Аччиқ асал» саҳифаси негадир кейинги икки ой орасида чиқмай қолди. Мен бу саҳифада ҳозирги ҳаётнинг аччиқ-чучугини рўй-рост ёритаётган мақолалар қатори Коммунистик партия шарафини жиддий ҳимоя қилаётган материалларни ҳам ўқиб бораётган эдим. Ҳақиқатан ҳам ҳозирги ғала-ғовур замондаги кўплаб қуср нуқсон ва муаммоларга фақат партия айбдорми? Менимча, йўқ.

Халқ коммунистларнинг хулқ-атворига қараб, бутун партия тўғрисида мулоҳаза юритади. Бу ҳол коммунистларнинг ҳамма жойда ва ҳамма нарсада яхши намуна кўрсатишини тақозо қилади.

Лекин 1980—90-йилларга келиб фақат оғизда, катта анжуманларда ваъдалар, халқ номидан гапиришлар жаранглаб турибди-ю амалда эса тескари бўлаётир. Шунинг учун ҳам айрим коммунистлар бугунга келиб ўз обрўсини, мавқеини бироз бўлса-да йўқотди. Меҳнаткаш халқнинг ишончини тўла оқламай қолди.

Мен 1950 йилдан КПСС аъзосиман. Шу ўтган давр мобайнида Коммунистик партиянинг тутган сиёсатини, амалга оширган кўпгина ишларини яхши биламан. Бизлар ёш пайтимизда, яъни 1940—50 йилларда партия сафига ҳамма ҳам қабул қилинавермасди. Кимки КПСС сафига кирмоқчи бўлса, аввало ўз ҳаётини машаққатли синовлардан ўтказар, халқ ишончини қозонар, ҳалоллик, поклик, виждонлилик, меҳнатсеварлик, камтарлик каби бошқаларга ўрнак бўла оладиган, чин инсонга хос қатор фазилатларни ўзида мужассам қиларди. Шунинг учун ҳам ўша пайтларда партиянинг обрўси баланд эди.

Эсимда, урушдан кейинги даврда бирор комунист ўзига топширилган топшириқни бажармаса, масъулият сезмаса, давлат, хўжалик мулкига кўз олайтирса, порахўрлик, кўзбўямачилик қилса, унга нисбатан бир умр эсдан чиқмайдиган чора кўриларди. Шунинг учун бўлса керак одамларнинг молхоналарига, уйларига, боғ-боғчаларига ҳеч қачон қулф осилмаган, бирор дўконни ўғри урибди, фалончи пора олиб қўлга тушибди, деган гапларни эшитмасдик.

Хўш, нима сабабдан ҳозирга келиб биз ишониб, суяниб, ҳатто кўкларга кўтариб келган Коммунистик партиямиз бундай оғир аҳволга тушиб қолди? Нима учун коммунистларимиз ишончни оқлашмаяпти, мамлакатда юзага келган иқтисодий тангликка, оғир вазиятга биринчи навбатда фақат коммунистлар айбдорми?

Партия ҳақида, коммунистлар ҳақида ўйларканман, хаёлимда мана шу саволларга қуйидагича жавоб топаман. Аввало Коммунистик партия сафига ҳар хил йўллар билан лаганбардорлар, бебурд, диёнатсиз, тўравоз кишилар суқилиб кириб олди. Бу ҳол айниқса юқорида айтганимдай, 1980—90-йилларда жуда авж олди.

Шунингдек, партия сафига юқоридан келган кўрсатма асосида оддий колхозчилар, механизаторлар, чорвадорлар, ишчилар кўп миқдорда қабул қилинарди. Мен бу билан уларни камситмоқчи эмасман. Фақат уларга йўл-йўриқ берилмаганини, сиёсий билимлари ошириб борилмаганини таъкидлаб ўтмоқчиман, холос. Ҳатто, очиғини айтсам, Коммунистик партиянинг съездларида, конференция ва пленумларида ҳам делегатларимиз ҳеч нарсани ҳал қилмай, маърузани маъқуллаб овоз бериб, сайру-саёҳат қилиб, дўконма-дўкон юриб келаверишарди. Хўш шундай экан, партиянинг, коммунистнинг обрўси тўкилмай нима қилсин? Энди эса бундай, «имтиёзлар» депутатлар «қўлига ўтди».

Обрўни тикласа бўлади. Ҳали кеч бўлгани йўқ. Фақат ҳалол, ишбилармон, ростгўй, ҳақиқатгўй коммунистларни кўпайтиришимиз, борларини эса қаттиқ туриб турли туҳмату маломатлардан ҳимоя қилиш керак.

Шариф ЖУМАНИЁЗОВ.

меҳнат ва партия ветерани, Урганч районидаги Калинин номли колхоз.

Тожибой ота Дўлтаев бутун умрини пахтазор пайкалларига бахшида этган жонфидо инсонлардан бири. У Ленинград районидаги «Коммунизм» жамоа хўжалигида 45 йил механизаторлик қилди. Шу ўтган давр мобайнида оқ олтин етиштиришнинг турли синовларини бошидан кечириб, пахтачиликда катта тажриба орттирди, унинг сирасроридан бохабар бўлди.

Шуниси диққатга сазоворки, бугунги кунда Тожибой ота меҳнат фахрийлари сафида бўлишига қарамай, ўзининг бой тажрибаси, қимматли маслаҳатлари билан ёшларга бош-қош.

Деҳқон доғули йилларда ҳам, тинчлик йилларида ҳам мамлакатга таянч бўлиб келган. Тожибой ота бугунги оғир шароитдан фақат деҳқоннинг қутлуғ меҳнати орқалигина чиқиш мумкинлигини тушуниб, хўжаликдан ёрдамини аямаяпти.

Қари билганни пари билмас, дейди халқимиз. Ажаб эмас, отанинг ўгитлари билан бу йилги оғир табиий шароитда ҳам хўжалик миришкорлари катта ютуқларни қўлга киритсалар.

СУРАТДА: меҳнат фахрийси Тожибой ота Дўлтаев жамоа хўжалиги раиси Муҳаммадқул Нишонов ва механизатор Нурмуҳаммад Дўлтаев билан ғўзалар ривожини кўздан кечиришмоқда.

Т. ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

АЗИЗ МУШТАРИЙЛАР!

Мана, «Аччиқ асал» саҳифамиз яна қўлингизда.

Диққат билан ўқисангиз, уни фақат сизнинг дард тўла, армон тўла ва шодлик тўла мактубларингиз асосида тайёрлаганлигимизнинг шоҳиди бўласиз.

Уни ўқиб чиқдингиз. Хўш, саҳифамизнинг қайси жиҳатлари сизга маъқул? Қайси мавзулар эътибордан четда қолибди? Мутасадди ташкилотлар йўллаган расмий жавоблардан қониқдингизми?

Яна сўз сизга! Мактубларингизни кутамиз. Сиз йўллаган дилномалар бизнинг келгуси ишларимизга қанот ва аниқ режа бўлур эди.

АЧЧИҚ АСАЛ

Обуна бўлишди

БАРКАМОЛЛИК ТИЛАЙМИЗ

«Қишлоқ ҳақиқати» рўзномаси ўзининг илк сонидан то бугунга қадар қишлоқ ҳаётининг турли жабҳалари сарҳадлари ва ўзига хос муаммоларини ёритиб, халқ меҳрини қозонган рўзномалардан бирига айланди. Айниқса, кейинги пайтлардаги фаолияти кишилар диққатини тортаяпти. Жумладан: «Шарқнинг буюк мутаффаккирлари», «Бир пиёла чой баҳона», «Табиат ва инсон» каби янги саҳифалар ташкил этилганки, булар рўзноманинг янада ўқишлилигини оширган.

Биз, Наманган район Тельман номли жамоа хўжалиги аъзолари ҳам рўзномага бўлган меҳримиз туфайли 1991 йилнинг иккинчи ярми учун қўшимча 50 нусхага обуна бўлдик.

Биз барча аъзоларимиз номидан рўзноманинг бутун жамоасига ижодий баркамоллик тилаймиз.

С. МАҒРУФОВ.

Жамоа хўжалиги бошқаруви раиси.

ДАВР РУҲИ МУЖАССАМ

Сўнгги пайтда рўзномангизда босилаётган бир қатор долзарб мавзудаги мақолалар кўпчилик муштарийлар қизиқишини орттираяпти. Айниқса, Ўзбекистон халқ ёзувчиси Пиримқул Қодировнинг «Қаддингни тут, бободеҳқоним!», тарих фанлари доктори К. Норматовнинг «Янгича ёндашув», Шарқшунослик институтининг катта илмий ходими Ориф Усмоновнинг «Нажмиддин Кубро» ва шу каби бошқа кўплаб давримиз руҳи, ўтмишимиз асори атиқалари мужассам мақолалар эълон қилиндики, булар фикримизнинг далилидир.

Нишон районидаги 132-автотранспорт корхонаси ишчиларидан 50 киши «Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасига 1991 йилнинг иккинчи ярми учун жами 507 сўм 50 тийинга обуна бўлди.

Биз рўзномангиз саҳифаларида давримиз дарди,— машаққатларимиз роҳатини ўзида акс эттирган ажойиб мақолалар узлуксиз эълон қилинишини ва кундан-кунга мухлисларингиз ортиб боришини истаймиз.

Б. ЙЎЛЧИЕВ.

Нишон район «Союзпечать» агентлиги бошлиғи.

Сўраган эдингиз

ЭШИГИМИЗ ОЧИҚ

«Қишлоқ ҳақиқати» рўзномасининг 1991 йил 29 июнь шанба сонида «Буйрак давоси» сарлавҳали мақолани ўқиб қолдим. Биз Поп районилик Гулистон Нодированинг илтимосини бажариш имкониятига эгамиз. Бизнинг хўжалигимиз 1989 йилдан бошлаб доривор ўсимлик «Пол пола — Тукли Эрва» экиб, жумҳурият «Фармация» ишлаб чиқариш бирлашмасининг етакчи мутахассиси М. Юсупов таъкидлаганидек, унинг маълум миқдорини дорихонага берамиз. Шу дориворга муҳтож кишилар бевосита хўжалигимизга мурожаат қилишса имкони борича ёрдамимизни аямаймиз.

Бундан ташқари 26 йилдирки жигар, бовосил, ичак, ошқозон, қон босими, юрак, астма касалликларига даво бўладиган ўсимликларни тўплаб, зарур одамларга етказиб бермоқдамиз. Ҳозирча колхозимизда «Пол пола» камроқ етиштирилмоқда. Келгуси йилдан бошлаб уни кўпайтириш ниятидамиз. Дардига даво излаётган беморларга ёрдамимиз тегса бу катта бойлигимиздир. Ким қайси доривори сўраб келса эшигимиз ҳамиша очиқ.

Абдусалом ТУРСУНОВ.

Шаҳрисабз районидаги «Социализм» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси.

ҚАДРГА ЗОР

Шаҳардаги осмонўпар биноларни кўриб, кўзинг қувонади, юртимиз мингбор обод, дегинг келади. Аслида асл юртнинг ўзи қаерда? Асл халқнинг ўзи-чи? Баъзан ночорликдан ғарибона уйларда кун кечираётганлигимиздан дилимиз вайрон бўлади. Яқиндагина елкамизга кун, кўкрагимизга шамол тегиб қолувди. Энди эса... Мана беш йилдирки, боримиздан ажралиб, муҳтожликка йўл олдик. Бу не кўргилик, бу не ҳолат? Жавоб берувчи валломат топилмас.

Агар сизга нураб турган бизнинг бу уйимиз суратини кўрсатиб, шу кулбада 13 жон яшайди деса, тўғриси ишонмайсиз... Уйимиз иккита тор хона ва бир даҳлиздан иборат. Ромлари ҳам гугурт қолипидай кичик. Уйимизнинг эшигидан, агар музейларда сақланаётган бўлмаса, яқин ўртада учратишингиз даргумон. Ичкарига киришингиз билан кўзингиз шипдан осилиб турган қамишларга ва ерга тўшалган шолчага тушади. Буниси майли-я, қиш ойларида бу полсиз, нурсиз уйнинг ярим белигача захлашини кўрсангиз эди, тошбағир бўлсангиз ҳам юрагингиз эзилиб кетарди. Ҳа, бу уйда юпун кийинган 13 нафар жон яшаймиз.

Уйимизни озроққина таъмирлаб олайлик, десак ҳеч бир имконимиз йўқ. Колхоз берадиган мояна билан зўрға, учма-уч яшаяпмиз. Колхозчининг меҳнати қадрсиз, у қанча жон куйдирмасин, барибир ўша-ўша. Чунки, унинг ҳақидан юлиб яшовчилар шунчалар болалаб кетмоқдаки, асти қўяверасиз. Шундай бўлгач, турмушда ўзгариш бўлармиди?

Айниқса, турмуш ўртоғим Норбўта Оқиловнинг 1989 йили бевақт ўлимидан сўнг, оила аҳволи янада оғирлашди. Фарзандларим ҳали ёш. Катта ўғлим бу йил 11 синфга ўтди. Шундай бўлгач, қандай қилиб бу уйни таъмирлаш мумкин бўлсин. Устига-устак бозор иқтисодиётиқ тинка мадоримизни қуритмоқда.

Ёрдам сўраб, юқори ташкилотларга қатнаб товоним тешилди. Дастлаб, бир неча бор колхоз раҳбарларига учрадим. Натижа бўлмагач, қишлоқ Кенгашига, райижроқўмга қурилиш материаллари сўраб мурожаат қилдим. Бироқ ҳаммасидан бир хил жавоб: «Кутинг, келса берамиз». Мен эса тўрт йилдан буён кутаяпман.

Биз учун бу йилги қишнинг ўтиши ҳар галгидан ҳам оғир кечди. Тинимсиз ёққан қор-ёмғир уйимизнинг деворларини ювиб кетди. Қиш давомида чакка тўхтамади. Шунча арз қилишимга қарамай, колхоз мутасаддиларидан бирортаси «ҳолинг қандай» демади.

Марҳум турмуш ўртоғим шу колхознинг шуҳрати учун иссиқни-иссиқ, совуқни-совуқ демай меҳнат қилганди. Ҳамма нарсанинг чегараси бор экан. Оғир меҳнат туфайли эрим соғлиғидан айрилди. Шу дамдан бошлаб ҳамма ундан узоқлаша бошлади. Унинг соғлигини тиклаш учун на қишлоқ Кенгаши, на колхоз ёрдам берди. Чунки энди ундан фойда йўқ эди.

Баъзан изтиробга тушаман, инсоннинг қадри шуми? Бечора 47 йил умр кўрибди-ю лоақал бирор марта дам олишга бормади. Чунки унинг дала ташвишию уй юмушларидан боши чиқмасди-да. Ачинарлиси шундаки, эримнинг қилган меҳнатлари қадрланмади. Ундан ишни талаб қилган ўша амалдорлар, ҳатто унинг ночор қолган оиласи учун, давлат нархида шифер, ёғоч беришни ҳам исташмаяпти. Мен бугун бошимдан ўтказаётган беадоғ азобларим учун эмас, болаларим отасининг қадри учун йиғлайман...

Ахир инсон нима учун меҳнат қилади? Фақат моддий манфаатдорлик учунми? Асло ундай эмас. Аввало инсон қадр топиш учун, ёри-дўстларининг меҳрини қозониш учун, ўз меҳнатининг самарасини кўриш учун ишлайди. Агар мақсад фақат моддий манфаатдорлик бўлганида эди, у ҳолда марҳум Норбўта Оқилов ҳам деҳқончиликни эмас, аксинча енгилроқ, ёғлироқ бошқа бир касбни танлаган бўлмасмиди?

Майли буларни қўятурайлик-да шу оиламда улғаяётган фарзандларим ҳақида ҳам бир ўйлаб кўрайлик. На дарс қилишлари, на тузукроқ яшашлари учун шароит бўлмаган бу муҳитда уларнинг келажаги қандай бўларкин?

Мен уларнинг зукко инсонлар бўлишини истайман. Бироқ ҳолва деган билан оғиз чучурмиди. Аччиқ бир савол туғилади, наҳотки болаларим ҳам отасидек меҳнат қилишса-ю қадр топишмаса...

Доно халқимиз билиб айтган: қорнимгамас қадримга йиғлайман.

Рисолат ОҚИЛОВА.

Пайариқ районидаги Карл Маркс номли колхоз. Қирқсайдов қишлоғи.

САВДОДАГИ ҒАВҒОЛАР

Ҳозирги иқтисодий танг шароитда аҳолини кундалик зарур эҳтиёж моллари ва озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш оғриқ нуқталардан ва ҳал этилиши лозим бўлган муаммолардан биридир.

Ромитан райони савдо тармоқларида кундалик зарур моллар ўз харидорларини топа олаяптими? Тақчиллик хуруж қилаётган бугунги кунда сотувчи билан харидор ўртасидаги муносабат қандай? Муваққат тартиб ва талон тартиби қандай жорий қилинмоқда?

Биз ана шу саволларга жавоб топиш мақсадида район матлубот жамияти ҳамда «Ромитан» ишчилар кооперациясига қарашли бир неча савдо шохобчаларида бўлдик. Агросаноат ходимлари касаба уюшмалари район қўмитаси раиси Ш. Жумаев, район комсомол қўмитаси иккинчи котиби, «Комсомол прожектори» штаби бошлиғи Ш. Ғаниев ҳамда санитария-эпидемиология станцияси врачи А. Беҳбудовлар иштирокида ўтказган назоратимизда қуйидагилар аниқланди:

«Дилафрўз» савдо маркази яқинда Ромитан шаҳрида қурилиб фойдаланишга топширилди. Ушбу марказнинг шаҳар ҳуснига хол бўлиб тушган шинам биносини кўрган ҳар бир харидор дастлаб ўзини ана шу хушсурат даргоҳга уради. Биз ҳам сафаримизни шу ердан бошладик. Савдо марказининг мебель, озиқ-овқат маҳсулотлари, атторлик буюмлари ва оёқ кийимлари билан савдо қилувчи расталарини кўздан кечирдик. Тўғриси оз бўлса-да расталарда дид билан териб қўйилган айрим молларни, маҳсулотларни кўриб, дастлаб мамнун бўлдик. Бироқ бу ерда ишлаётган айрим савдо ходимларининг баъзи «ҳунар»ларини, хуфиёна ишларини пайқагач, ҳафсаламиз пир бўлди.

Бундан бир неча ой муқаддам халқ депутатлари вилоят Кенгаши ижроия қўмитасининг қарорига мувофиқ махсус тартиб жорий қилинганди. Шунга кўра барча кундалик эҳтиёж моллари ва зарур озиқ-овқат маҳсулотларини тарқатишнинг талон системаси жорий қилинган. Текширишлар шуни кўрсатмоқдаки, айрим савдо ходимлари ҳукумат томонидан белгилаб қўйилган тартибга риоя қилмаяптилар. Савдо шохобчаларига келтирилган зарур эҳтиёж молларини ўзбошимчалик билан сотувга чиқармоқдалар. Бунинг устига уларни яшириб қўйишга ва ортиқча нархда сотишга уринмоқдалар. Бу эса аҳолини зарур маҳсулотлар билан таъминлашни янада кескинлаштирмоқда ва уларнинг ҳақли норозиликларига сабаб бўлаётир.

«Дилафрўз» савдо марказининг озиқ-овқат маҳсулотлари билан савдо қилувчи бўлимида сотувга чиқарилган маҳсулотларнинг нархи тўлиқ ёзиб қўйилмаган. Айрим маҳсулотлар яшириб сотиляпти. Биз текшириш кунида дўкон сотувчиси Содиқ Тошпўлатовнинг яшириб қўйилган «Коинот» сигарета билан савдо қилаётганлигининг устидан чиқиб қолдик. Дўкон пештахтасидан нархи 70 тийиндан бўлган 9 пачка «Коинот» сигарети топилди. Бўлимда озиқ-овқат маҳсулотлари сақланадиган совутгич бўлмаганлиги сабабли айрим маҳсулотларнинг сифати бузилмоқда. Шунингдек, сақланиш муддати ўтиб кетган «Райҳон» ичимлиги савдога чиқарилган.

Магазин омборхонасини кўздан кечирганимизда мудир Салим Тошпўлатовнинг устомонлиги фош бўлди. Унинг «тадбиркор»лиги билан омбордаги бузуқ совутгич ичида ҳар пачкасининг нархи 1 сум 14 тийин бўлган 10 яшик оқ қанд яшириб қўйилган экан. Шунингдек, бу ерда айқаш-уйқаш бўлиб ётган бўш қутилар орасидан «асраб» қўйилган бир яшик «Беломорканал» сигарете ҳам топилди.

Магазинда сотувга чиқарилмаган «Ленинград» печеньеси ва икки яшик минерал сув ҳам бор эди.

Атторлик буюмлари билан савдо қилувчи растада бўлганимизда ҳам шундай ҳолатга дуч келдик. Галантерея буюмларининг барчасида нархлар аниқ ёзиб қўйилмаган. Бундан савдо ходимлари нархларнинг ўзгарганлиги муносабати билан молларга ўзлари хоҳлаган нархни қўйиб сотишлари мумкин, деган хулоса чиқариш мумкин.

Оёқ кийимлари бўлимида ҳам шундай кўзбўямачиликка йўл қўйилаётир. Сотувчи столи ғаладонидан топиб олинган ҳар бирининг нархи 15 сўм 20 тийинлик аёллар туфлиси ва ҳар бири 96 сўм 26 тийинлик спорт оёқ кийими ҳам бундай буюмлар яшириб сотилаётганлигидан далолат беради.

«Ромитан» ишчилар кооперациясига қарашли айрим савдо дўконларида ҳам зарур товарларни яшириб қўйиш ҳоллари мавжуддир. Фактларга мурожаат қилайлик:

Шу кооперацияга қарашли Толиб Намозов мудирлик қилаётган иккинчи магазин омборхонасида 28 килограмм кўк чой ва 24 килограмм цейлон қора чойи сотувга чиқарилмаган. 12 килограмм ҳинд чойи эса аҳолига рўйхат асосида тарқатилмаган. Мардон Ражабов мудир бўлган универсал магазинига 8 июнда келтирилган 640 донаароқдан 10 яшиги кимга сотилганлиги номаълум. Молшунос Ислом Ҳамидовнинг оғзаки кўрсатмаси билан бу маҳсулот рўйхатсиз ва талонсиз тарқатилган.

Юқоридаги фактлардан кўриниб турибдики, район савдо тармоқларида муваққат тартиб ва талон системаси Қонун-қоидаларига тўла риоя қилинмаётир. Шаҳар ва қишлоқ Кенгашининг ижроия қўмиталари раҳбарлари, савдо тармоқлари бошлиқлари савдодаги бу эски «савдо»ларни аниқ билсалар-да, кундалик зарур товарларнинг ҳар бир хонадонга етиб бориши учун етарлича назорат қилмаяптилар. Ахир, бугунги иқтисодий танглик даврида магазинма-магазин юриб, керакли нарсани тополмай, етишмовчиликлардан тинкаси қуриган оддий меҳнаткашнинг охирги ризқ-рўзини, насибасини яшириб қўйиш, уни ошна-оғайнигарчиликка алмаштириш, бунинг орқасидан манфаатдор бўлиб, пул топиш текинхўрлик эмасми?

Суннат БЕШИМОВ,

Ромитан райони.

ЮЛҒИЧНИ ЮЛИБ ТАШЛАНГ

Яқингинада «коммунизм сари» дердик. Тўсатдан «турғунлик йиллари» деб жар солдик. Ҳозирги тақчиллигу, қимматчилик даврини нима, деб аташ керак? Аслида, коммунизмни ҳақиқатан ҳам Брежнев даврида яшаб қўйган эканмиз. Афсуски, буни билмай қолибмиз. Ҳозир ким билан суҳбатлашманг 70—80-йилларни шундай, деб аташмоқда. Бунда ҳақиқат бор. Чунки ўша даврда озиқ-овқату кийим-кечакларнинг хоҳлаган турини чертиб-чертиб олардик. Пулда барака бор эди. Ўн сўмга бир халта тўларди. Ҳозирги 100 сўмга эса шу халта ярим ҳам бўлмаяпти. Хўш, бунга ким айбдор? Бизнингча, ҳаммасига бирон бир кишини айбдор қилиш тўғри бўлмас. Лекин қимматчилик, сунъий тақчилликни ташкил этаётганлар кимлар ўзи? Кооперативчиларми ёки бозор иқтисодиётими? Бозорда ҳам, кооператив дўконларда ҳам ўз маҳсулотларига оғзига сиққанича баҳо қўяётганлар озми? Бу даргоҳларда нарх-наволарни назорат қиладиган валломатлар борми ўзи? Халқ қийналиб кетди-ку!

Бир шишаароқни қадрини қаранг. Уни давлат баҳоси қимматлаштирилди-ю, «обрўси» ошиб кетди. Авваллари магазиндан 4—5 сўмга олинадиган бир шиша ароқ, ҳозир магазиннинг ўзидан 13—15 сўмга, чайқовчидан 25 сўмга сотиб олинмоқда. Бир китобни неча йиллар ёзиб соғлигидан, кўзларининг нуридан айрилган муаллифнинг ўша китоби ҳам бу даражада қадрли эмас. Мебелларнинг қимматлиги-чи?

Бизнингча, халқ учун зарур эҳтиёж молларни 50 фоизгача кўпайтириб, шунча миқдорда арзонлаштириш керак. Партия-ҳукуматимиз кам даромадли оилаларни ўз ҳимоясига олиш ҳақида ғамхўрлик кўрсатаяптию, аммо бу тадбир жойларда бажарилмаётир. Ўзбекнинг нимаси кўп, тўйҳашами. Шундай экан бизнинг юртимизда тўкинчилик ва арзончилик бўлиши лозим. Бунинг учун чайқовчи ва безориларни, савдодаги юлғичларни қаттиқ жазолаш керак. Аслида нарх-наво арзонлаштирилса бундай текинтомоқларга ҳам «иш» қолмасди.

Исмоил ҚОСИМОВ,

иккинчи гуруҳ ногирони, Калинин районидаги «Москва» совхози.

БЎЗЧИ БЕЛБОҒИ...

Жумҳуриятимизнинг саноат корхоналари давлат ва жамоа хўжаликлари аҳоли эҳтиёжи учун турли маҳсулот ишлаб чиқаради. Аммо шулардан ўзимизга тегмаяпти. Бу ҳақда ўйлаб кўриш зарур. Дўконлар пештахталари бўм-бўш. Керакли маҳсулотни излаб, жонсараксиз. Тўғри, кўплаб тижорат дўконлари очилди. Бироқ оддий меҳнаткаш арзимас маоши билан бундай дўконларнинг яқинига ҳам боролмайди.

Президентимизнинг саъйи-ҳаракати туфайли аҳолини уй-жой билан таъминлаш мақсадида бир қатор тадбирлар амалга оширилди. Кўпчилик оилаларга ер берилди. Аммо қурилиш материаллари анқонинг уруғи бўлиб кетди. Ваҳоланки, қурилиш материалларининг кўпи жумҳуриятимизнинг саноат корхоналарида ишлаб чиқарилади.

Утган 1990 йилда озиқ-овқат маҳсулотлари аввалгиларидан кам бўлгани йўқ. Тухум, гўшт, сут ишлаб чиқариш режалари ортиғи билан адо этилди. Шунга қарамай аҳолининг чорва маҳсулотларига бўлган эҳтиёжи қондирилмади. Хўжаликларда ўз ишчиларига давлат нархида чорва ва қишлоқ хўжалик маҳсулотлари сотишга мўлжалланган махсус дўконлар ташкил этилмаган.

Маҳсулотни марказдан берилган режа асосида тарқатиш, борларини ҳам савдогарлар томонидан ҳуфёна пулланишига чек қўйиш лозим.

Аҳолини ижтимоий ҳимоялаш мақсадида берилаётган ёрдам пули жуда оз. Турли солиқлар тинка-мадорни қуритди. Шундай экан нарх-навони маълум турлари бўйича кескин пасайтиришни ўйлаб кўриш керак. Аввало ҳудудимизда ишлаб чиқарилган маҳсулотлар ерлик аҳолининг ўзига берилиши керак. Ортиғини эса истаган вилоят, истаган жумҳуриятга сотишни корхонанинг ўзи ҳал қилсин. Ахир жумҳуриятимизда ишлаб чиқарилаётган саноат, озиқ-овқат маҳсулотларининг турлари сон-саноқсиз-ку. Наҳотки, ўзимизда ишлаб чиқарилган маҳсулот ўзимизга тегмаса.

Убайдулло ҲАБИБУЛЛАЕВ,

Қувасой шаҳри.

«Қишлоқ ҳақиқати»га жавоб беришди

«БОЗОР БЕДАРВОЗАМИ?»

Рўзномамизнинг шу йил 5 июнь сонида эълон қилинган мазкур номдаги мақолада қаламга олинган камчилик ва нуқсонларни текшириб, чора кўриш учун уни халқ депутатлари Бухоро вилоят Кенгаши ижроия комитетига юборган эдик. Яқинда унга **вилоят ижроия комитетининг нарх бўлими мудири Н. ҲАҚБЕРДИЕВА** имзоси билан қуйидагича жавоб олдик:

Мақола вилоят ижроия қўмитасининг нархлар бўлими ходимлари йиғилишида муҳокама қилинди. Ҳақиқатан ҳам ҳозирги вақтда баъзи бир савдо ва кооператив ходимлари қатъий нарх ўрнига тартибга солинган ёки эркин нархни қўйиб, ўз фойдаларига нархларни алмаштириб юбормоқдалар.

Ҳозирги вақтда уч хил нарх тасдиқланган: Қатъий нарх. Тартибга солинган нарх. Эркин нарх.

Нархлар бўлими ходимлари районлар ижроқўмлари билан ҳамкорликда тузилган нархлар комиссиялари иштирокида текширишлар олиб бормоқдалар. 1991 йилнинг биринчи ярмида 21 та саноат, 261 та савдо, 116 та умумий овқатланиш, 10 та маиший хизмат ташкилотларини, 57 та қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаб, етказиб берувчи муассасаларни текшириб чиқиб, жуда кўп камчиликларни аниқлади.

Текшириш натижаларини кўриб чиқиб, белгиланган нархларни бузганликлари учун 313,2 минг сўм давлат бюджетига қайтариб олинди. Шундан 156,6 минг сўми жарима ҳисобида. Бундан ташқари нарх интизомини қўпол бузганликлари учун бизнинг текширган ҳужжатларимиз бўйича жойларда қуйидагича чоралар кўрилди: Ўн икки киши ишдан четлаштирилди ва бир кишининг ҳужжатлари тергов органларига оширилди, ўн етти кишига тегишли материалларни халқ назорати комитетига, саккиз кишига тегишли ҳужжатларни маъмурий комиссияга айбдорларга чора кўриш учун юборилди. 57 кишига савдо қоидаларини бузганлиги учун интизомий чора кўрилди.

«ЗАРИ БОРМИШ, ЗЎРИ БОРМИШ»

Рўзномамизнинг шу йил 28 май сонида эълон қилинган мазкур мақолага **халқ депутатлари Андижон вилоят Кенгаши ижроия комитети раисининг муовини Т. ҲОТАМОВ** имзоси билан жавоб олдик.

Танқидий мақола Ойим матлубот жамият бошқаруви ҳайъатининг 1991 йил 10 июнда ўтказилган кенгайтирилган кенгашида мақола муаллифи С. Расулов иштирокида муҳокама қилинди ва мақолада келтирилган далиллар асосан тасдиқланди. Ушбу матлубот жамияти бошқарув ҳайъатининг 10 июндаги 6/5 сонли қарорига асосан савдо бўлимининг бошлиғи Н. Қосимов ўз вазифасидан бўшатилди.

Шунингдек, 47-дўкон мудири М. Жўраева ва сотувчиси Ф. Сиддиқовлар ҳам ишдан бўшатилиб, савдо соҳасидан четлаштирилдилар. Ушбу йиғилишда шу матлубот жамиятга қарашли дўкон мудирлари Д. Ҳожибеков, З. Акбарова, М. Мирзажоновалар ҳам қаттиқ огоҳлантирилдилар.

Саҳифани шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими мухбири Ф. АЛИМОВ тайёрлади.

Соғлигимиз—бойлигимиз

МИНГ БИР ДАРДГА ШИФО

Бундан ўн беш-йигирма йил аввал қишлоқ жойларида юрак ва қон-томир касалликлари билан оғриган беморлар жуда кам учрар эди. Лекин кейинги пайтларда бу борадаги аҳвол анча кескинлашди.

Тўғри, юрак ва қон-томир хасталикларини дори-дармонлар ёрдамида даволаш ҳам мумкин. Лекин улар беморга вақтинча малҳам бўлади. Улар баъзан кишига зарар келтириши ҳам табиий.

Ваҳоланки, бундай касалликларнинг олдини олишгина эмас, ҳатто уларни бартараф этиш имконини берадиган ажойиб ва безарар восита мавжуд. Бу жисмоний тарбия ва спорт машғулотларидир. Буни ўз мисолида синаган кишиларнинг дил сўзларига қулоқ солайлик.

Н. ГРИШИНА, 60 ёшда:

— Юрак оғриғи менга азоб берарди. Ҳар хил дори-дармонлар орқали жон сақлардим. Бироқ уларни топиш осон эмас. АТФ, кокарбаксилаза каби дориларни топиш учун кирмаган дорихонам қолмасди. Шундан кейин югуриш билан шуғулланишга қарор қилдим. Чунки хасталик жонимга тегди. Уч йил бетўхтов чопиш билан шуғулландим. Мана, энди соппа-соғман. Яқинда шифокорлар кўрикдан ўтказаётиб, ҳайратланишди. Сабаби: юрагимда хасталик асорати деярли қолмабди. Бу даврда ўн етти килограмм озганимга нима дейсиз? Шу вақтгача 17 килограмм ортиқча юкни кўтариб юрган эканман!..

Менимча, ҳар бир киши: «Ҳаракат, ҳаракат ва яна ҳаракат!» — сўзларини ўзига одат қилиб олиши керак. Бу — доимо соғлом, хушчақчақ бўлишнинг энг ишончли воситаси. Ўзим бунга қатъий амал қилаяпман: ишга боришда икки чақирим пиёда юраман. Умуман, доимо ҳаракатда бўлишга уринаман. Ҳозир кайфиятим аъло, яшаган сайин яшагим келади. Ҳолбуки, касалманд пайтимда дунё кўзимга қоронғи кўриниб, ўзимни қаёққа қўйишни билмасдим.

Д. МОИСЕЕВ, 72 ёшда:

— Мен бел оғриғидан қийналардим. 1976 йилда югуришнинг фойдаси ҳақида ёзилган китобча қўлимга тушиб қолди. Аввалига кўчада, одамлар кўз ўнгида югуриш ноқулай кўринди. Шу боис ҳовлида, хона ичида, турган жойимда югурадиган бўлдим. Ҳар куни кўп эмас 20 дақиқа шуғулланардим. Югуришнинг фойдасини амалда синаб кўргач, кўчада бемалол шуғуллана бошладим. Ҳозир ҳафтасига 5—6 марта чопиш мен учун одатга айланди. Ҳозир ўзимни қушдек енгил сезаяпман.

З. ЛЯМИНА, 60 ёшда:

— Бундан ўн уч йил муқаддам фан номзодлиги диссертациясини ёқлаш арафасида тўсатдан машина уриб кетди. Ўн кун деганда кўзимни очдим. Шифокорлар эримга: «Кўпи билан бир-икки ойлик умри қолди» дейишган экан. Аҳволим ниҳоятда оғир эди. Бироқ мен мушкул ҳолатда ҳам яшашни истардим. Оёғимни узатиб ётаверсам, куним тугашини сезиб, оёқ-қўлларимни ҳаракатлантиришга уринардим. Ортиқча зўриқишдан, ўлиб қолишимдан қўрқиб, шифокорлар мени каравотга боғлаб қўядиган бўлишди. Мен ҳаракат қилсам тузалиб кетишимга ишонардим. Шу важдан кўргани келганлардан оёқ-қўлларимни ечиб қўйишларини сўраб ялинардим. Улар ҳам чўчинқираб, умидсизлик билан ечиб қўйишардилар. Биринчи гуруҳ ногирони бўлиб уйга қайтдим. Эринит, нитроглицерин каби дорилар доимий ҳамроҳим эди. Агар жисмоний машқлар, хусусан пиёда юриш ва югуриш билан мунтазам шуғулланиб аста-секин соғлиғимни тиклаб олмаганимда чиндан ҳам баъзи шифокорлар башорат қилганидек, аллақачон қора ер қаърида ётган бўлармидим... Ҳозир эса дори-дармонга муҳтожлигим йўқ. Илгари белим оғриб турарди. Ундан ҳам асар қолмади...

Жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари ёрдамида ўз соғлиғини тиклаб олган ва ҳозир яйраб турмуш кечираётган кишилар дил сўзларини яна келтириш мумкин. Бундай мисолларни ён дафтаримга ёзиб қўйганман. Лекин умуман оладиган бўлсак, жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланувчилар озчиликни ташкил этади.

Ўзи шуғулланмагани етмагандек, баъзи бировлар бу машғулотларга меҳр қўйганларга истеҳзо билан қарайдилар, бу калтабинликдир.

Бир вақтлар, аниқроғи 20-йилларнинг охири ва 30-йилларнинг бошида давлат миқёсида саводсизлик ва чаласаводликни бартараф қилиш юзасидан катта тадбирлар амалга оширилиб, маърифат томон улкан қадам қўйилган, саводсизлик катта айб саналган эди. Биз ҳозир жисмоний тарбия ва спорт соҳасида ана шундай катта зарурат олдида турибмиз.

Буни қанча тез ва чуқур идрок этиб, уни ҳар бир киши учун табиий эҳтиёжга айлантирсак, талофатларимиз шунчалик камаяди. Айни кунларда шифокор буюрган малҳамни тополмай сарсон бўлиб юрганлар озми? Ёки юрак оғриғидан кўкрагини чангаллаб қолганларга даво борми? Бор, албатта.

Ваҳоланки, бундай беморлар жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари ёрдамида ўз дардларига шифо топишлари ҳеч гап эмас. Негаки турли машқлар билан шуғулланишга киришиб, дардига малҳам тополмай спортдан ҳафсаласи пир бўлганлар деярлик йўқ ҳисоби. Бироқ бунинг учун астойдил шуғулланиш керак? Икки-уч марта югуриб қайтгач, бу ёғига энди касал бўлмайман, деб ўйлаш ҳам нотўғридир.

Ҳа, жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари минг бир дардга малҳам бўлиши мумкин. Юрак — қон-томир, ошқозон ва меъда-ичак касалликлари ва бошқа сурункали дардлардан халос бўлишда жисмоний машғулотлар асқотади. Аммо бунинг учун шуғулланиш йўллари ва меъёрини, қайси турдаги жисмоний машқлар қайси касалликлардан фориғ бўлишда қўл келишини билиш, сўнгра муттасил шуғулланиш учун ирода бўлиши зарур.

Ғойибдан келажак бахт бир афсона, деган ибора айни жисмоний тарбия ва спорт соҳасига тааллуқлидир. «Куф-суф» билан иш битмайди. Лекин куч-қудратингиз билан яратилган яхши кайфият, кўтаринкилик, қувонч манбаига айланадики, кейинчалик сиз бу туйғулар доимий ҳамроҳингиз бўлиши учун ҳар қандай меҳнатдан қочмайдиган бўласиз.

Бунга ўз мисолингизда ишонч ҳосил қиласиз. Муддаомиз бу борада сизга кўмаклашишдир.

Шу боис дастлабки суҳбатларимиз жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари ёрдамида саломатлигини тиклаш ёки мустаҳкамлашни хоҳловчиларга амалий маслаҳатлар, кўрсатмалар, йўл-йўриқлар беришга бағишланади. Шу юзадан сизда қандай таклиф ва мулоҳазалар бор, азиз муштарийлар?

Мактубларингизни кутамиз...

Ш. АЛЛОМОВ,

«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

ИСТЕЪДОД КЎРИГИ

Коммунистик районидаги «Ленинский путь» жамоа хўжалигининг маданият уйида онлавий дасталар ва катта ашула ижрочиларининг танлови бўлиб ўтди. Бу кўрикда Тошкент вилоятининг деярли барча районларидан ҳаваскор санъаткорлар иштирок этишди. Катта ашулани ижро этишда бекободлик М. Саматова ва Н. Бўрибоевалар биринчи ўринни, «Паркент гуллари» ашула ва рақс халқ дастасининг солистлари Т. Солиев ва Э. Дадабоевлар эса иккинчи ўринни эгаллашди. Онлавий дасталардан оққўрғонлик Қурбоновлар ва ғалабалик Налибоевларнинг чиқишлари ғолиб деб топилди.

СУРАТЛАРДА: кўрик-танловдан лавҳалар.

Д. АҲМЕДОВ олган суратлар.

ФАРҒОНА ЯНГИЛИКЛАРИ

Орамизда ишбилармон, тадбиркор кишилар оз эмас. Биз кўпинча уларга эътибор бермаймиз. Киров районидаги «Бешариқ» паррандачилик фабрикаси директори Эркинжон Мақсудалиевни ана шу тоифага қўшиш мумкин. У раҳбар этиб тайинланганидан бери самарадорлик ошиб, корхона иқтисодий тараққиёт йўлидан дадил одим ташламоқда. 1990 йилда режадаги 700 тонна ўрнига 1142,6 тонна парҳез гўшт ишлаб чиқарилди. Рентабеллик даражаси 78,1 фоизни ташкил этди. 17.100 сўм ўрнига 24.300 сўм фойда олинди. Манфаатдорлик ҳам шунга яраша. Даромаднинг 100 минг сўми ишчилар ўртасида тақсимланди. Маданий-маиший эҳтиёжларни қондиришга катта эътибор берилаяпти. Тушлик овқат бепул. Шахсий иморат қурувчиларга моддий ёрдам кўрсатилаяпти. Зарурат туғилиб қолганда, иморат қийматининг 50 фоизини корхона тўлаши мумкин. «Янги ҳаёт» қишлоғида ишчилар учун янги уй-жой бинолари барпо этилаяпти. Уларда барча замонавий қулайликлар бўлиши кўзда тутилган. Яқинда 140 ўринли болалар боғчаси фойдаланишга топширилди.

Корхона етиштираётган парҳез гўштнинг 400 тоннаси район аҳолисига сотилаяпти. Маҳсулот камчил бўлиб турган ҳозирги қийин шароитда таъминотнинг бу бўғини муҳим аҳамият касб этаётир. Жорий йилда гўшт етиштиришни 1200 тоннага етказиш мўлжалланмоқда.

* * *

Қува районидаги «Анор» давлат хўжалиги меҳнаткашларининг қувончи чексиз.

Қишлоқ мактаби, 120 ўринли болалар боғчаси, хўжалик маъмурий биносида «зангори олов» ёна бошлади. Айни кунларда шахсий хонадонларни газлаштириш борасида қизғин иш олиб борилмоқда. Аҳолини бу қулайликдан баҳраманд этишда давлат хўжалиги директори, СССР халқ депутати Мастурахон Сайфиддинованинг хизмати каттадир.

А. ТЎХТАСИНОВ.

МУҲАДДИСЛАР БИСОТИДАН

Илм ўрганиш ҳар бир мўмин учун фарздир. Илм толиби учун ҳамма нарса, ҳатто денгиздаги балиқлар ҳам гуноҳини сўраб истиғфор айтадилар.

* * *

Ёнаётган ўт ўтинни қандай кемирса, бировни кўролмаслик ва ҳасадгўйлик савобларни ҳам шундай қийратади.

* * *

Сизларнинг ҳар бирингиз бамисоли чўпондирсизлар ва ўз қўл остиларингиздагиларга масъулдирсизлар. Подшоҳ ўз фуқаросига, эр ўз аҳлу аёлига, хотин эрининг уйига, ходим ўз ҳожаси молига, фарзанд ўз отаси мулкига масъулдир. Демак, ҳар бирингиз масъулдирсизлар.

* * *

Заифлари кучлилардан ҳақларини ундириб ололмайдиган халқни Тангри қандай улуғласин.

* * *

Одамларни муросага келтириш учун уларга яхши гапларни ташиган киши ёлғончи ҳисобланмайди.

* * *

Ҳовлисини сотган одам ўша баҳонинг ўзига яна ҳовли сотиб олмаса, орттирган пулининг баракаси кетади.

* * *

Қайси бир олим илмидан сўралганда қизғаниб гапириб бермаса, қиёмат куни оғзига ўтдан тизгин солиб қўйилади.

Ойнаи жаҳонда

17 ИЮЛЬ

ЧОРШАНБА

● ЎзТВ I

8.00 «Ахборот».
8.25 «Соғлом бўлай десангиз».
8.35 Такрорий фильмлар экрани. «Аэлита, эркакларга суйкалма». Бадиий фильм («Мосфильм»).
10.00 «Ёшлик» студияси саволларингизга жавоб беради.
10.30 «Адолат». Ҳуқуқий-публицистик видеоканал.

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Капитошка». Мультфильм.
18.20 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида».
18.50 «Абитуриент-91».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Қўшиқ рақсга уланса». Мусиқий кўрсатув.
20.25 «Спортлото».
20.30 Москва. «Время».
21.10 «Асаблар ва ғазаблар». Катталар учун мультфильм.
21.20 Телевизион новеллалар театри. Тавфиқ ал Ҳаким. «Изҳор».
22.00 «Ахборот».
22.25 «Кино... Кино... Кино...».
23.45 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

18.05 «Жасур чигиртка», «Боғбон хўтикча». Мультфильмлар.
18.30 «Навоийхонлик» (рус тилида).
19.00 «Пульс». Хабарлар.
19.10 «Даврон ва дўстлари». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»).

АШХОБОД КЎРСАТАДИ:

20.30 Москва. «Время».
21.10 «Туркманистон».
21.30 Бахши Тоғондурди Мамедов куйлайди.
22.05 «Революция ваколати билан». Телевизион бадиий фильм. 3-серия (рус тилида).

● МТ I

6.00 «Тонг».
8.30 «Николас Никльби». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
9.25 «Болалар мусиқий клуби».
10.10 Чемпионлар билан биргаликда.
10.25 «Ойдаралик дарвеш». Телевизион ҳужжатли фильм.
10.35 «Мастера России» оммавий куйлар рус оркестрининг концерти.
11.20 «Совға». Мультфильм.
11.30 ТСН.
11.45 Долзарб репортаж.
12.00 «Чили ва биз». Телевизион ҳужжатли фильм.

* * *

14.30 ТСН.
14.45 «Қаердадир уруш борарди». Телевизион бадиий фильм. 1-серия (А. Довженко номли киностудия).
15.55 «Қизиқувчилар олами».
16.10 «Матч реванш». Мультфильм.
16.30 «Жосус». Ҳужжатли фильм премьераси («Қозоқфильм»).
16.50 Болалар учун фильм. «Камалакдан баландда». 1-серия (Одесса киностудияси).
18.00 ТСН.
18.15 «Планета». Халқаро программа.
19.00 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
19.35 «Николас Никльби». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
20.30 «Время».
21.10 Юзма-юз суҳбат.
22.25 Актёрлар биржаси-91.
23.30 ТСН. Халқаро воқеаларга бағишланган сон.
23.50 «Беш плюс».
02.00 «Николас Никльби». Олти серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.

● МТ II

8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари. 8.15 «Биз билан бирга, худди биздек, биздан ҳам яхшироқ бажар». 9.15 «Ғилдиракли эртак». Мультфильм. 9.30 «Мансудэ» ансамблининг чиқиши (КХДР). 10.05 «Балиқ овлаш мавсуми». Телевизион бадиий фильм. 2-серия. 11.00 Мультфильмлар: «Саккизоёқлар», «Дўстим светофор», «Ох ва Ах».

* * *

13.30 Болалар учун фильм. «Эртанги кун жадвали» («Экран»). 14.55 «Ялта-91». Эстрада қўшиқлари ёш ижрочилари телетанлови. Саралаш тури. 16.05 «Фантазия». Телевизион ҳужжатли фильм (Ленинград).

* * *

18.45 «Ўз пулимга эга бўлмоқчиман». Балоғатга етмаган ёшларни ишга жойлаштириш ҳақида. 19.30 «Хохловка». Телефильм. 19.45 Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.00 СССР халқларининг X ёзги спартакиадаси. Городки спорти. Северодонецкдан кўрсатилади. 20.30 «Время» (сурдо таржимаси билан). 21.10 Коллаж. 21.15 «Иллюзион». «Сўнгги табор». Бадиий фильм («Межрабпомфильм», 1935 й.).

АРОСАТДА ҚОЛГАН ЎЙИНГОҲ

Қишлоқ спорти муаммолари

Қишлоқ спорти. Унинг муаммолари ҳақида жумҳуриятимиз рўзномаларида неча бор чиқишлар бўлса-да, негадир саломатлик гарови бўлган бу муҳим соҳада олдинга силжиш кўринмаётир. Таассуфки, қайта қуриш ҳали жисмоний тарбия ташкилотларига етиб бормаганга ўхшайди. Тан олиш керак, кишилар саломатлигини тиклаш, меҳнат унумдорлигини ошириш, жисмоний тарбия ва спортни оммавийлаштиришга мутасадди бўлган касаба уюшмалари бозор иқтисодиёти даврида ўзига хос қийинчиликларга дуч келмоқдалар. Бу биринчи навбатда уларнинг бюджети, замонга хос шаклланиши, маблағни беҳуда сарфламаслик, ишлаб чиқариш корхоналари, жамоа ва давлат хўжаликларининг спортни ривожлантириш учун ажратмалари нисбатан камайганлигида ўз ифодасини топмоқда. Шунга ўхшаш бошқа муаммолар Ўзбекистон касаба уюшмалари кўнгилли спорт жамияти республика Кенгашининг пленумида қайд этилгани ҳам бежиз эмас.

Бундай шароитда нима қилиш керак? Фақат тадбиркорлик билан, узоқни кўзлаб иш юритиш, кенг жамоатчиликка таяниш, қолаверса мавжуд имкониятлардан тўғри, унумли фойдаланиш керак.

115 минг аҳоли истиқомат қиладиган Чортоқ районида бундан бир неча йиллар аввал ҳашар йўли билан бунёд этилган «Пахтакор» ўйингоҳи, 47 та волейбол, 14 та футбол, 24 та баскетбол, 23 та қўл тўпи, 18 та кичик спорт зали, 17 мерганлик манзилгоҳи мавжуд. Шулардан «Пахтакор» ўйингоҳи, 2 та футбол, 7 та волейбол, 2 баскетбол майдони кўнгилли физкультура ва спорт жамияти ихтиёридадир. Кўриниб турибдики, иншоотлар етарли эмас. Айниқса қишлоқ ёшларига мўлжаллланганлари кам.

— Тўғри, ҳали бизда ёшлар ўртасида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш ҳозирги талаб даражасида эмас, — дейди район ижроия қўмитаси масъул котиби Исомиддин Худоёров. — Шу боис бу муҳим масалага алоҳида эътибор бераяпмиз. 3,5 минг томошабинга мўлжалланган «Пахтакор» ўйингоҳини таъмирлаш ишларини якунлаш арафасида турибмиз. Янги ўйингоҳ бунёд этиш учун 8 гектар майдон ажратилиб, лойиҳа ҳужжатлари тайёрланмоқда. «Ленинизм» давлат хўжалигида ҳашар йўли билан қурилаётган футбол майдони йил охиригача фойдаланишга топширилади. Келгусида «Ўзбекистон», «Фарғона», «Чортоқ» давлат хўжаликларида ҳам футбол майдонлари барпо этишни режалаштирганмиз. Тошқўрғон қишлоғидаги 22-ўрта мактаб базасида Советлар маблағи ҳисобидан спорт комплекси қуриш учун лойиҳа ҳужжатлари тайёрланди. Миллий спорт турлари—фарғонача кураш, арқон тортиш, тош кўтариш, чавандозликни ривожлантиришга ҳам алоҳида эътибор берамиз.

Режалар яхши. Фақат улар қоғозда қолиб кетмаслиги, вақтида амалга оширилиши керак.

...Касаба уюшмалари Чортоқ райони кўнгилли жисмоний тарбия ва спорт ташкилоти раиси Аваз Шарипов билан «Пахтакор» ўйингоҳи томон йўл олдик. Ҳамроҳимизнинг таъкидлашича, ўйингоҳ янги бунёд этилган кезлари у ерга олиб борувчи йўл ниҳоятда қулай бўлган. Ҳозир-чи? Айниқса биринчи бор ташриф буюрадиган меҳмонлар уни суриштириб, зўрға топиб оладилар. Ўйингоҳнинг олд томонини Ленин қишлоқ Кенгаши учун барпо этилган бино, чап тарафини эса тиббий шохобча учун қурилаётган иншоот тўсиб қўйган. Мабодо каттароқ мусобақа ўтказишга тўғри келса, машиналар турадиган жой йўқ.

Афсуски, ўйингоҳ директори Маҳмуджон Исоқовни учрата олмадик. Исомиддин Худоёров суҳбат пайтида ўйингоҳда таъмирлаш ишлари ниҳоясига етказилмоқда, деганди. Лекин бу ердаги манзара тамоман ўзгача. Томошабинларга мўлжалланган ўриндиқлардаги тахталар сурилиб, айримлари синган. Теннис ўйинига мўлжалланган майдонча ночор аҳволда, баскетбол майдончасидаги икки устунда эса тўп ташланадиган ҳалқа йўқ.

Асосий футбол майдонининг олд томони кичик темир панжаралар билан ўралган бўлса-да, унинг қарама-қарши томондагилари ҳар томонда сочилиб ётибди.

Ҳакамлар учун мўлжалланган хона тартибсиз. Бу ерда қаровул каравоти-ю бошқа кераксиз нарсаларни учратасиз. Назаримизда июнь ойида ниҳоясига етказилиши лозим бўлган таъмирлаш ишлари яна анча чўзилса керак.

Камчиликларни кўрсатган ҳолда Чортоқда жисмоний тарбияни ривожлантириш учун озми-кўпми тадбирлар кўрилаётганлигини эътироф этиш зарур. Район спорт комитети раиси Сотволди Холмирзаев ҳамда Аваз Шариповларнинг тадбиркорлиги туфайли районда иқтидорли спортчилар етишиб чиқмоқда. Ҳозирги кунда чортоқликлар Шуҳрат Умаров, Ғулом Исмоилов, Муҳаммад Исоқов, Икром Мирзааҳмедов, Улуғбек Иномов, Одил Мирзаев ва бошқалар билан фахрлансалар арзийди. Улар волейбол, футбол, баскетбол, стол тенниси, шахмат-шашка мусобақаларида район шарафини муносиб ҳимоя қилиб, совриндорлар сафидан ўрин олмоқдалар.

— Ўтган ярим йилликда район миқёсида ўтказилган мусобақаларда Навоий номли жамоа хўжалигининг кўнгилли физкультура ташкилоти аъзолари фаол қатнашдилар, — дейди А. Шарипов. — Улар волейбол, футбол, кураш, шахмат-шашка ўйинларида фахрли ўринларни эгалладилар. Аммо жорий йилнинг апрель ва май ойларига режалаштирилган район агросаноат комплекси ходимлари касаба уюшма ташкилотлари спартакиадаси мутасадди ўртоқларнинг айби билан ўтказилмай қолди. Ҳолбуки, 29 мартда бу тўғрида қарор қабул қилинганди...

Юқорида биз район миқёсида фикр юритдик. Қуйи жисмоний тарбия ташкилотларида аҳвол қандай?

«Москва» жамоа хўжалигида асосан ингичка толали пахта етиштирилади. Ўтган йили режадаги 2196 ўрнига 2358 тонна ҳосил кўтарилиб, 3 миллион 556 минг сўм даромад олинди. Соф фойда 1 миллион 191 минг сўмни ташкил этди. Карас-кон қишлоқ Кенгаши ҳудудидаги бу жамоада 2146 та хонадон бўлиб, жами аҳоли 14,5 минг кишини ташкил этади. 16 бригаданинг ўн иккитасида пахта етиштирилади. Тўрттаси боғдорчилик билан шуғулланади.

Таъкидлаш жоиз, хўжаликда ташаббускорлик билан иш юритилиши туфайли яхши натижаларга эришилмоқда. Бу жисмоний тарбияда ҳам ўз аксини топаётир.

— Жисмоний тарбияни оммалаштириш учун имконият даражасида ҳаракат қилаяпмиз, — дейди хўжалик касаба уюшмаси раиси Усмон Жўраев. — Ёшларимизга спорт йўриқчимиз Раҳимжон Йўлдошев саркорлик қилмоқда. Ўтган йили жисмоний тарбия ишларига 18 минг 400 сўм ажратдик. Ўтган беш ойда эса 9 минг 100 сўм ўтказдик. Очиғини айтганда, ҳали бу соҳада амалга оширилиши лозим бўлган ишларимиз кўп. Масалан, мавжуд футбол майдонимиз талабга жавоб бермайди. Келгусида уни ўйингоҳга айлантириш режамиз бор.

Ҳа, тадбиркорлик билан иш юритилса, ҳар соҳада муайян ютуқлар қўлга киритилиши, камчиликлар бартараф этилиши ҳеч гап эмас. Ҳозир хўжаликда волейбол, футбол, миллий кураш, енгил атлетика, шахмат-шашка тўгараклари фаолият кўрсатмоқда. 8 та бригадада волейбол майдончалари бор. Қолганларида эса шахмат-шашка, стол тенниси, тош кўтариш бўйича шуғулланиш учун имконият етарли.

Хўжалик футболчилари ўтган йили касаба уюшмалари кўнгилли жисмоний тарбия ва спорт жамиятлари вилоят биринчилиги ғолиби бўлдилар. Тракторчи Абдулҳамид Мамадалиев, сувчи Акмал Хўжаев, ҳайдовчи Ҳошимжон Ибодуллаев сингарилар яхши ўйинлар кўрсатиб, ютуққа муносиб улуш қўшдилар.

Шу йил апрелда Уйчи районида тош кўтариш бўйича вилоят биринчилиги бўлиб ўтди. Унда жамоа аъзоси Абдулла Ҳошимов иккинчи ўринни эгаллади. Хўжалик бўйича ички мусобақалар ўтказиш яхши йўлга қўйилган. Масалан, март ойида бўлган шахматчилар баҳсида 4-бригада вакили Аълохон Муталов ғолиб чиқди. Ҳисобчи Бойдада Бўрибоев эса иккинчи бўлди.

Муҳаммадали Ҳусанов бошлиқ бригада шийпонига келганимизда колхозчилар тушликка чиқишган экан. Бу ер саранжом-саришта. Шахмат-шашка, телевизор, музлатгич, рўзнома-ойномалар расамади билан жойлаштирилган. Лекин бизни волейбол майдончасига шахсий томорқа эгаларига тарқатиладиган дон тўкилгани ажаблантирди.

— Бундай аҳволда қачон волейбол ўйнаймиз, — дейишди биз билан суҳбатда бригада аъзолари Фариса Исроилова ва Дилором Эсонова. — Бу ер тезда бўшатилса, айни муддао бўларди.

Ҳа, улар ҳақ. Майдонча ёзги омборга айлантирилган. Наҳотки, бошқа жой топилмаса?...

Ҳамид Олимжон номли боғ-узумчилик давлат хўжалиги спорт йўриқчиси Олимжон Холбеков шу вазифада 1982 йилдан бери ишлаётган экан. Унга мурожаат этдик:

— Жисмоний тарбия ва спорт бўйича ўтган йилги, жорий йилнинг олти ойи бўйича иш режаларингизни кўрсатсангиз.

У стол ғаладонидан бир дафтарчани олиб, бизга узатди.

— Бу 1989 йилники-ку?

— Ие, кечирасиз, мен ҳозир...

Холбеков 5-10 дақиқа ниманидир ахтарди. Лекин ҳеч нарсани топа олмай мулзам бўлди.

— Спорт анжомлари қаерда сақланади?

— ...

Кўриниб турибдики, спорт йўриқчиси номигагина, холос. Бундан касаба уюшмаси раиси Тўхтаназар Дўсматов яхши хабардор бўлиши табиий. Зеро, Холбеков билан мулоқотимиз жараёнида у бир неча бор спорт ишларига анжомлар сотиб олишга маблағ ажратиш ҳақида мурожаат қилганлигини таъкидлади. Лекин унинг гаплари инобатга олинмаётир.

Бу ҳолда бирор натижа чиқармикан? Спорт йўриқчисига яқиндан ёрдам берилмаса, у ўз ёғига ўзи қоврилаверади. Бу борада нафақат Ҳамид Олимжон номли давлат хўжалиги раҳбарлари, балки Наманган вилоятидаги барча спорт мутасаддилари ҳам бош қотиришлари лозим.

Ф. ИСАЕВ,

«Қишлоқ ҳақиқати» махсус мухбири.

Билсизми?

ҚУВОНЧ БЕЛГИСИ

Яманга келадиган сайёҳлар мамлакатдаги қурол-яроғнинг кўплигидан ҳайратга тушадилар. Ханжар эркаклар кийимининг ажралмас безаги ҳисобланади. Ўзини ҳурмат қиладиган биронта яманлик 14 ёшдан ошдими, камарига қинли ханжар тақиб кўчага чиқади.

Қуролланган кишилар билан учрашиш маҳаллий урф-одатларни билмайдиган сайёҳларни чўчитиб юборади. Меҳмонхоналар эшигига: «Фақат қуролсиз кириш мумкин» деб бежиз ёзиб қўйилмаган.

Бироқ бу мусулмон мамлакатида жиноятчилик жуда кам учрайди. Ўқ узиш ташвишдан кўра кўпроқ қувончни билдиради.

Шунинг учун ҳам тўйларда ва байрамларда ўқ овозлари тез-тез эшитилиб туради.

Муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33. 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

БУЮРТМА № 5696 Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди 21.00. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12